

สงขลา-สตูล ก้าวสู่จังหวัดอุตสาหกรรมหนัก

ข้อมูลที่ยังไม่เคยมีการเปิดเผยอย่างเป็นระบบ
ถาหายนะจะมาเยือนเหมือนมาบตาพุด

โดย

คณะทำงานหยุดการพัฒนาสงขลา-สตูลสู่การเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมหนัก

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
แนวคิดการพัฒนาภาคใต้สู่อุตสาหกรรม	
บทนำ	6
ทำไมต้องภาคใต้ เชื่อมต่อเศรษฐกิจทุนนิยมโลก	6
สภาพพัฒนา วางสงขลา-สตูลเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมหนัก	7
ข้อมูลโครงการขนาดใหญ่ในนามการพัฒนาสงขลา-สตูล	
โรงแยกก๊าซจะนะ ก้าวแรกของการพัฒนาสงขลาสู่การเป็นอุตสาหกรรม	10
โรงไฟฟ้าจะนะ ก้าวที่ 2 ของการวางรากฐานสู่อุตสาหกรรม	11
ก้าวที่กำลังจะตามมา สงขลาจะเป็นอุตสาหกรรมเต็มรูปแบบ	12
สะพานเศรษฐกิจสงขลา – สตูล จุดเปลี่ยนสู่อุตสาหกรรมอย่างแท้จริง	13
ท่าเรือน้ำลึกปากบารา จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง	14
ท่าเรือน้ำลึกสงขลา 2 จุดเปลี่ยนจะนะเป็นมาบตาพุด	15
รถไฟรางคู่ เชื่อมการขนส่ง 2 ท่าเรือ	17
ท่อส่งน้ำมันข้ามคาบสมุทร ละงู – สิงหนคร โครงการระเบิดเวลาเงียบ	19
นิคมอุตสาหกรรมที่กำลังจะตามมา ร่องรอยที่ยังปกปิด	22
โกลเวย์ทางด่วน หาดใหญ่-สะเดา และนิคมอุตสาหกรรมทับโกบ	24
เหมืองลิกันท์และโรงไฟฟ้าลิกันท์สะบ้าย้อย ยังเดินหน้ายังไม่หยุด	25
โรงถลุงเหล็กและอุตสาหกรรมเหล็กที่ระโนด	27
หลุมขุดเจาะน้ำมัน นิวคอสตอล ใครสร้างมลพิษในทะเล	30
ระบบระบายน้ำปลักปลิง-จะนะ เพื่อใคร	33
การสร้างเขื่อนทิ้งหินตลอดแนวชายหาด	35
ทะเลสาบสงขลา ดินเงิน สกปรกและเสื่อมโทรม	37
สตูล สะอาด สงบ กับการพัฒนาที่ทำลายธรรมชาติที่ดังาม	39
บทสรุปและก้าวที่ต้องเลือกเดิน	
บทเรียนจากมาบตาพุด แล้วสงขลา-สตูล จะไปทิศทางใด	43
ข้อเสนอจากภาคประชาสังคมในจังหวัดสงขลาและสตูล	45
เราต้องเป็นคนกำหนดอนาคตของตนเอง	48

คำนำ

การทำเวทีประชาพิจารณ์ หรือเวทีประชาสัมพันธ์ของหลายหน่วยงานของสารพัดโครงการการพัฒนาขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้นในจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล ได้สร้างการมีส่วนร่วมอย่างแยกส่วน เกิดการเห็นภาพการพัฒนาแบบขาดแหงจนแทบไม่มีใครเห็นทั้งหมด

แต่ในภาวะที่พอจะมีร่องรอยของโครงการพัฒนาต่างๆ ที่พอมีให้เห็นบ้างในหลายโอกาส และในท่ามกลางข้อมูลโครงการที่หาได้ไม่ยากนักในโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร เมื่อนำมาปะติดปะต่อทำความเข้าใจ จนนำมาสู่การเห็นภาพใหญ่ของการพัฒนาจังหวัดสงขลา-สตูลอย่างที่น้อยคนจะเคยรับรู้ สงขลา-สตูล จังหวัดที่มีธรรมชาติงดงาม กำลังถูกวางทิศทางการพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมหนักเช่นเดียวกับจังหวัดระยอง

ข้อมูลและภาพทั้งหมดที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ล้วนนำมาจากเอกสารของโครงการต่างๆ ที่ปรากฏในที่ต่างๆ บางส่วนเป็นเอกสารที่ประกอบการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการ บางส่วนเป็นเอกสารเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ บางส่วนเป็นเอกสารที่ให้นำเสนอประกอบการทำประชาพิจารณ์หรือประชาสัมพันธ์ เมื่อนำเอกสารและข้อมูลที่พอจะหาได้มาปะติดปะต่อจนเห็นเค้าโครงของหายนะที่จะเกิดขึ้นในจังหวัดสงขลา-สตูล

แผนภาพทุกภาพ เอกสารทุกชิ้น ไม่มีการทำแผนที่หรือทำแผนผังขึ้นมาใหม่ จะใช้แผนผังแผนที่จากเอกสารต้นฉบับของโครงการพัฒนาต่างๆ ทั้งสิ้น จะมีก็เพียงการเขียนอธิบายให้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น เพื่อให้เจ้าของโครงการกล่าวหาได้ว่า มีการบิดเบือนข้อมูล เหมือนอย่างที่ภาคประชาสังคมในทั้งสองจังหวัดได้ตำหนิโครงการต่างๆ ที่มาทำการประชาสัมพันธ์อยู่เสมอว่า “บอกไม่หมด บิดเบือนความจริง”

การรวบรวมข้อมูล ได้ทำให้เห็นภาพการพัฒนาที่รัฐบาลกลางได้ค่อยๆ แเบให้เห็น การค่อยๆ พัฒนามาทีละส่วน ต่างกรมกอง ต่างวาระกัน แต่เมื่อมารวมกันในพื้นที่ ภาพของสงขลา-สตูลในอนาคตอันใกล้ จะกลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหนักอีกพื้นที่หนึ่งของประเทศไทยอย่างแน่นอน สงขลา-สตูลจะมีโอกาสเป็นเหมือนมาบตาพุด 2 ที่จุดเริ่มต้นก็มาจากการมีโรงแยกก๊าซ โรงไฟฟ้า และท่าเรือน้ำลึกและระบบขนส่ง เช่นเดียวกัน

ในทุกวันนี้ ข้อมูลการพัฒนาจังหวัดสงขลาและสตูล ได้กระเซ็นกระสายออกมาอย่างแยกส่วน บางพื้นที่รับรู้เรื่องการสร้างท่าเรือน้ำลึก บางคนรับรู้เรื่องคลังน้ำมันที่จะมาตั้งที่สิงหนคร บางเครือข่ายกำลังคัดค้านการทำประชาสัมพันธ์เรื่องเหมืองถ่านหินที่สะบ้าย้อย บางจังหวัดก็ได้ยินข่าวทางสื่อวิทยุว่าจะมีการสร้างรถไฟรางคู่ บางโอกาสก็มีเวทีประชาพิจารณ์ให้ประชาชนได้ไปแสดงความคิดเห็นเรื่องการก่อสร้างโรงไฟฟ้าโรงที่ 2 บางครั้งก็มีข่าวคราวคราบน้ำมันดิบรั่วไหลจากท่อส่งน้ำมันกระจายสร้างความ

สกรปรกตามแนวชายหาด บางชุมชนอาจกำลังสับสนในข้อมูลที่ได้รับว่าทำไมมีแต่สิ่งดีๆ เป็นโครงการเล็ก ที่เกิดขึ้นและคงไม่ส่งผลกระทบใดๆ เพราะเขาไม่เห็นภาพรวมที่จะเกิดขึ้นทั้งหมด ทั้งหมดนี้มีการแยก ส่วนแยกวงการรับรู้ จนยากที่ใครคนใดคนหนึ่งจะเห็นภาพทั้งหมดและตามได้ทัน

หนังสือฉบับนี้ คงจะสามารถทำให้คนสงขลา-สตูล และคนไทยทั่วประเทศ ได้เห็นถึงการพัฒนาที่กำลัง จะเกิดขึ้นจริงในพื้นที่ภายในระยะเวลา 4-5 ปีนี้ ซึ่งจะทำให้สงขลา-สตูล จังหวัดแห่งความสุขและ สมานฉันท์ เปลี่ยนไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ

ขอขอบคุณประชาชนในพื้นที่หลายกลุ่มที่ยืนหยัดปกป้องแผ่นดินเกิดจากการพัฒนาที่ทำลายล้าง

ขอเชิญชวนคนสงขลา-สตูลได้ร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ที่ต้องการการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานการ อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ไม่เอาการพัฒนาที่ทำให้จังหวัดสงขลา-สตูลเป็นจังหวัดฐาน อุตสาหกรรม ไม่ขอเป็นแบบจังหวัดระยอง ไม่เอาการพัฒนาที่ทำลายวิถีชีวิต สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เพียงเพราะมุ่งผลกำไรของคนกลุ่มน้อยและบริษัทข้ามชาติ

การรับรู้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน เป็นจุดเริ่มต้นของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่แท้จริง

ด้วยจิตคารวะ

คณะกรรมการหยุดการพัฒนาสงขลา-สตูลสู่การเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมหนัก

มิถุนายน 2554

แนวคิดการพัฒนาภาคใต้ สู่อุตสาหกรรมหนัก

บทนำ

ตลอดช่วงเวลาประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา ได้มีความเคลื่อนไหวจากหลายฝ่ายในการผลักดันโครงการขนาดใหญ่ให้ลงในพื้นที่จังหวัดสงขลา สตูลและนครศรีธรรมราช เพื่อที่จะพัฒนาภาคใต้ตอนล่างให้เป็นพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมใหม่แทนที่ภาคตะวันออก ซึ่งมีปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมจนเกินจะเยียวยา

ข้อมูลในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ต่างๆ นั้น มีการเปิดเผยอย่างแยกส่วน ต่างกรรมต่างวาระ ในการประชาสัมพันธ์หรือการทำประชาสัมพันธ์เฉพาะโครงการ โดยที่คนในพื้นที่เองแทบจะไม่มีใครได้เห็นภาพรวมของการพัฒนาทั้งหมดที่จะเกิดขึ้น

คำถามสำคัญก็คือ ทำไมจึงต้องซอยแยกส่วนโครงการพัฒนาต่างๆ แล้วค่อยๆ ซึมลึกลงโครงการต่างๆ เข้ามาที่ละโครงการสองโครงการ และมีการให้ข้อมูลให้น้อยที่สุดเฉพาะตัวโครงการ ไม่พูดถึงภาพรวมการพัฒนาทั้งหมด ทำให้ทุกอย่างเงิบที่สุด หรือเพราะอภิมหาทิศทางการพัฒนานี้ มีวาระซ่อนเร้น จึงไม่สามารถให้คนได้ร่วมรับรู้ข้อมูล และตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมได้

การไม่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเป็นระบบ ก็ประดุจการปิดบังข้อมูลภาพรวมการพัฒนาไม่ให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการร่วมพิจารณาตัดสินใจนั่นเอง

ข้อมูลที่จะมีการนำเสนอต่อไปนี้จะรวบรวมมาจากข้อมูลและภาพที่มีการนำเสนอในการทำประชาสัมพันธ์หรือประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ อย่างแยกส่วน นำมาปะติดปะต่อเพื่อให้คนสงขลา-สตูล ได้เห็นภาพของอนาคตที่กำลังจะเกิดขึ้น เพื่อประกอบการแสดงความคิดเห็นในฐานะเจ้าของแผ่นดินเกิดที่ต้องการเห็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

วันนี้ทิศทางการพัฒนาของจังหวัดสงขลาและสตูล จะเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหนักเช่นเดียวกับพื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง

ทำไมต้องภาคใต้ เชื่อมต่อเศรษฐกิจทุนนิยมโลก

ในการนำเสนอภาพฝันของการพัฒนาประเทศไทย ภาคใต้จะได้รับการให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นเส้นทางสำคัญที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบทุนนิยมโลกได้อย่างสอดคล้อง

ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีจุดเด่นด้านชัยภูมิที่ยาวเป็นคาบสมุทรโดยมีมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิกอยู่ขนานข้าง หากสามารถสร้างสะพานเศรษฐกิจ ซึ่งมีการขนส่งข้ามคาบสมุทรที่สะดวก ก็จะสามารถลดความแออัดของการขนส่งสินค้าที่เรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ รวมถึงเรือบรรทุกน้ำมันต้องแล่นผ่านช่องแคบมะละกาที่คับแคบ แล้วอ้อมผ่านสิงคโปร์ หรือต้องผ่านช่องแคบซุนด้าประเทศอินโดนีเซีย ทำให้เสียเวลาในการเดินทางและเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งไม่น้อย

อีกทั้งหากประเทศไทยมีโรงงานผลิตสินค้าจำนวนมากศาลตลอดแนวสะพานเศรษฐกิจ ก็จะสามารถยกฐานะประเทศไทยโดยเฉพาะภาคใต้ ให้เป็นหัวขบวนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยสู่ขบวนทุนนิยมโลกควบคู่กับระบบอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกของไทย

ภาพที่ 1 : แสดงสะพานเศรษฐกิจเส้นใหม่ของไทย เพื่อเชื่อมการขนส่งกับระบบทุนนิยมโลก

แน่นอนว่า ภาพฝันที่สวยงามเช่นนี้ ฟังดูสมเหตุสมผลในเชิงวิชาการ สามารถขายฝันให้กับ นักการเมือง นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม นักวิชาการสายเศรษฐกิจทุนนิยม รวมถึงองค์กรการเงิน ระหว่างประเทศที่พร้อมปล่อยกู้เพื่อกินดอกเบี้ย แต่น่าแปลกที่ว่า ความคิดที่งดงามสวยหรูเช่นนี้ กลับไม่กล้านำมาเปิดเผยอย่างกว้างขวางกับประชาชน ประหนึ่งกลัวว่าจะถูกคัดค้านจนไม่สามารถดำเนินการได้

สภาพัฒน์ฯ วางสงขลา-สตูลเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมหนัก

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้วางแผนในท้องแอร์ที่ กรุงเทพมหานคร และมีข้อสรุปที่ชัดเจนแล้วว่า จะพัฒนาภาคใต้ตอนล่างสู่การเป็นอุตสาหกรรมหนัก¹

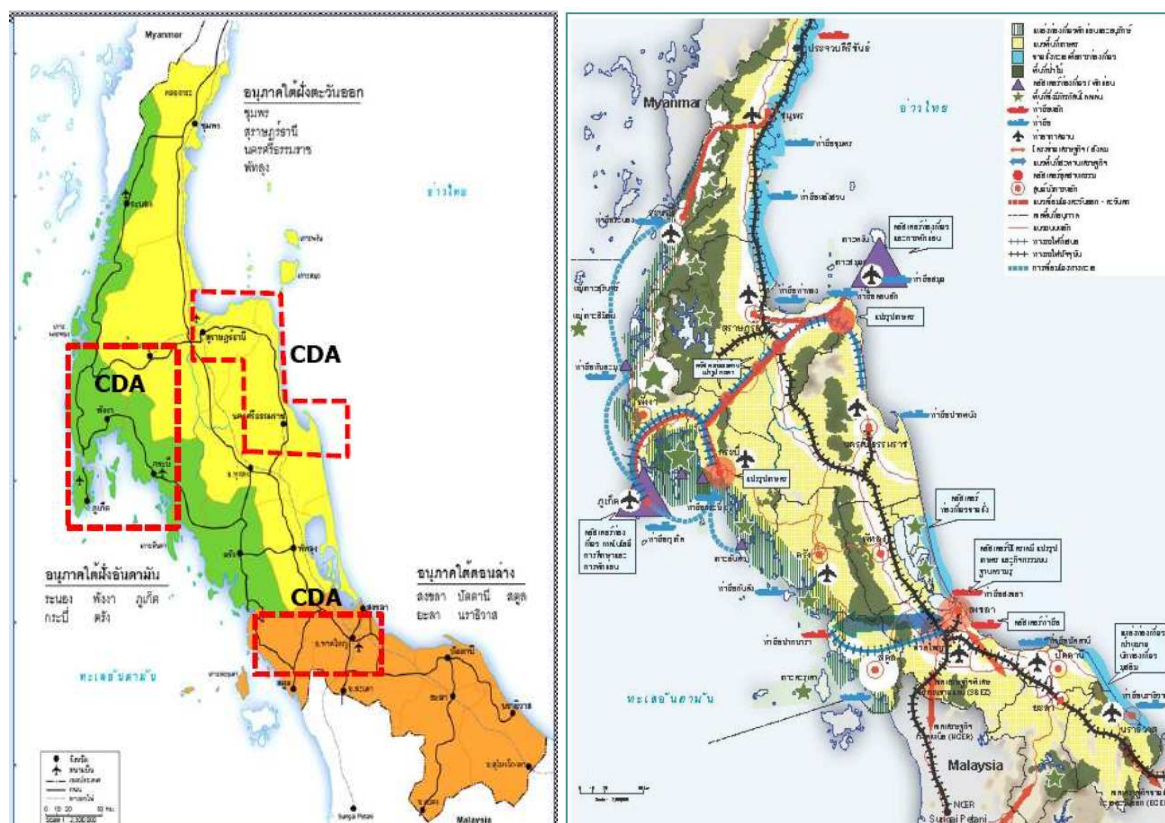
โดยสภาพัฒน์ฯ ได้กำหนดพื้นที่พัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ (CDA) เป็นอนุภาคใต้ 3 พื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่เศรษฐกิจใหม่ฝั่งตะวันออกในแนวชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช เน้นพัฒนาแบบผสมผสานอุตสาหกรรม-เกษตรกรรม-ท่องเที่ยว

¹ ข้อมูลและภาพจากการบรรยายเรื่อง การเตรียมความพร้อมรับมือแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคใต้: กรณีผลกระทบต่อสุขภาพ โดย นายชานินทร์ ณะอม ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 15 มิถุนายน 2553 ณ หอประชุมนานาชาติคลองสิริราชสมบัติ 60 ปี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2) พื้นที่ท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว/พักผ่อนระดับโลก และบริการฐานความรู้

3) พื้นที่แนวสะพานเศรษฐกิจสตูล – สงขลา เพื่อเชื่อมสตูล-สงขลาและตอนเหนือของมาเลเซีย จะมีการพัฒนาท่าเรือใหญ่ทั้ง 2 ฝั่ง พัฒนาอุตสาหกรรมหนัก เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและอุตสาหกรรมต่อเนื่องบนพื้นที่ราบขนาดใหญ่บริเวณหลังท่าเรือที่จะเป็นนิคมอุตสาหกรรม และเลิกแนวคิดการขุดคอคอดกระไปอย่างแน่นอนแล้ว โดยนำแนวทางการสร้าง Landbridge ด้วยท่าเรือที่เชื่อมด้วยถนนและรถไฟรางคู่มาทดแทน

ภาพที่ 2 (ทางซ้าย) : แสดงภาพการแบ่งพื้นที่ภาคใต้เป็น 3 อนุภาคใต้ โดย 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกลุ่มจังหวัดที่จะก้าวไปสู่การเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหนักเต็มรูปแบบในอนาคต

ภาพที่ 3 (ทางขวา) : แสดงภาพรวมการพัฒนาภาคใต้ที่จะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อมุ่งเน้นไปสู่การเป็นอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสงขลา สตูล และนครศรีธรรมราช ยกเว้นฝั่งอันดามันคือภูเก็ต ระนอง พังงา กระบี่ ตรัง เป็นพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยว

ข้อมูลโครงการขนาดใหญ่ ในนามการพัฒนาสงขลา-สตูล

โรงแยกก๊าซจะนะ ก้าวแรกของการพัฒนาสงขลาสู่การเป็นอุตสาหกรรม

ก้าวแรกก้าวสำคัญของการพัฒนาพื้นที่สงขลา-สตูลสู่การเป็นอุตสาหกรรม คือ การเกิดขึ้นของโรงแยกก๊าซจะนะและท่อส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย

โครงการก่อสร้างท่อส่งก๊าซธรรมชาติและโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย ได้เริ่มสร้างในปี 2546 มีขนาดกำลังผลิต 425 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน บนพื้นที่ประมาณ 950 ไร่ในบริเวณ ต.ตลิ่งชัน อ.จะนะ จ.สงขลา ส่งก๊าซจากอำเภोजะนะไปยังอำเภอสะเตาเพื่อส่งต่อไปประเทศมาเลเซีย ในท่ามกลางการคัดค้านของชาวบ้านและภาคประชาสังคมในจังหวัดสงขลาอย่างแข็งขัน แต่ด้วยอำนาจรัฐ อำนาจมืด และอำนาจเงิน และการสลายการชุมนุมของชาวบ้านที่ชุมนุมอย่างสงบหน้าโรงแรมเจบี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา ในวันที่ 20 ธันวาคม 2545 และในที่สุดก็สามารถก่อสร้างได้สำเร็จและเปิดเดินเครื่องจักรตั้งแต่ปี 2549

สภาพโรงแยกก๊าซฯ ในปัจจุบัน

หน่วยกำจัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

ถังเก็บก๊าซปิโตรเลียมเหลวและก๊าซโพรเพน

หน่วยแยกก๊าซปิโตรเลียมเหลว

โรงแยกก๊าซไทยมาเลเซียในพื้นที่อำเภोजะนะ

ภาพที่ 4 : ภาพแสดงโรงแยกก๊าซจะนะ ซึ่งเป็น 1 ใน 3 โรงแยกก๊าซของไทยคือที่ระยอง ขนอมและจะนะ

ปัจจุบัน ปัญหาหลักที่ชุมชนรอบโรงแยกก๊าซจะนะประสบปัญหาจากมลพิษในพื้นที่ ที่สำคัญได้แก่ ปัญหากลิ่นเหม็น ซึ่งรบกวนสุขภาพของคนในพื้นที่อย่างมาก กลิ่นเหม็นดังกล่าวเกิดจากกระบวนการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ สิ่งที่น่าเป็นห่วงยิ่งคือ ในกลิ่นที่เหม็นนั้นมีสารก่อมะเร็งด้วยหรือไม่ แต่ทางโรงแยกก๊าซกลับไม่ได้มีการตรวจวัดสารก่อมะเร็งเหล่านี้แต่อย่างใดทั้งในบรรยากาศและในร่างกายของชาวบ้านรอบโรงงาน

นอกจากนี้ยังพบปัญหาเสียงดัง การปล่อยน้ำเสีย บรรยากาศในพื้นที่ที่ร้อนมากขึ้น บ่อน้ำตื้นของชาวบ้านแห้ง การถมดินจำนวนมากปิดกั้นทางน้ำและถมทับป่าพรุของชุมชน รวมทั้งการยึดที่ดินสาธารณะที่เป็นศาสนบริจาค (วากัฟ) ตามหลักศาสนาอิสลาม โดยที่เจ้าของและทายาทไม่ยินยอม

โรงไฟฟ้าจะนะ ก้าวที่ 2 ของการวางรากฐานอุตสาหกรรม

หลังจากที่โรงแยกก๊าซได้สร้างเสร็จและส่งก๊าซไปสู่ประเทศมาเลเซีย โรงไฟฟ้าจะนะก็ได้เริ่มก่อสร้างในพื้นที่บ้านป่าชิง และบ้านควนหัวช้าง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ในพื้นที่ 751 ไร่ เป็นโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วม ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง มีขนาดกำลังผลิตติดตั้งรวมประมาณ 725 เมกกะวัตต์ และมีแผนที่จะขยายกำลังการผลิตอีกเท่าตัวด้วยการสร้างโรงไฟฟ้าอีก 1 โรงในพื้นที่เดียวกันในปี 2554 นี้

ผลกระทบสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าจะนะ คือ การปล่อยน้ำหล่อเย็นที่มีอุณหภูมิสูงกว่าน้ำคลองลงสู่คลองนาทับ ส่งผลต่อประชาชนที่ใช้น้ำและเลี้ยงปลาตลอดแนวคลองในระยะยาว นอกจากนี้ ยังมีมลพิษทางอากาศ เช่น ฝุ่น ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2) และไนโตรเจนออกไซด์ (NO_x) และมีปัญหาเสียงดังรบกวนชุมชนใกล้เคียงด้วยโดยเฉพาะชุมชนควนหัวช้าง เป็นต้น

นอกจากนี้ การใช้งบประมาณของ กฟผ.ซึ่งนำมาจากค่า Ft ที่เก็บจากค่าไฟของผู้ใช้ไฟฟ้ามาใช้ในการทำงานมวลชนสัมพันธ์ ภายใต้การพัฒนาแบบแจกเงินให้กับหน่วยราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มประชาชนต่างๆ ปีละกว่า 50 ล้านบาท ได้ทำให้เกิดการคอร์รัปชันและการพัฒนาโครงสร้างที่ใช้เงินเป็นตัวตั้งอย่างสุญเปล่า และทำลายค่านิยมที่ยึดหลักการอาสา การพึ่งตนเองในพื้นที่อย่างรุนแรง

โรงแยกก๊าซ ท่อส่งก๊าซ และ โรงไฟฟ้าจะนะ

ภาพที่ 5 : แสดงโรงแยกก๊าซจะนะ ที่มีท่อส่งก๊าซ (สีแดง) มายังโรงไฟฟ้าจะนะ เหตุที่ท่อส่งก๊าซคดเคี้ยวเหมือนงูเลื้อยก็เพราะชาวบ้านบางส่วนไม่ยอมขายที่ดินให้ท่อผ่าน

ทั้งโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซียที่อำเภอจะนะ และโรงไฟฟ้าจะนะ ถือเป็นสองหัวหอกสำคัญในระยะแรกของการเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักในพื้นที่จังหวัดสงขลา-สตูล เช่นเดียวกับที่พื้นที่มาบตาพุดก็เริ่มด้วยโรงแยกก๊าซและโรงไฟฟ้าเช่นกัน

ก้าวที่กำลังจะตามมา สงขลาจะเป็นอุตสาหกรรมเต็มรูปแบบ

ในช่วงเวลา 2-5 ปีนี้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ของจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล เพื่อการก้าวไปสู่การเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหนักแบบมาบตาพุด โดยการพัฒนาขนาดใหญ่ที่จะเกิดขึ้น ได้แก่

- การขยายโรงไฟฟ้าจะนะโรงที่ 2 เพิ่มกำลังการผลิตอีกเท่าตัวคือประมาณ 730 เมกกะวัตต์ ซึ่งจะทำให้มีกำลังการผลิตทั้งสิ้น 1460 เมกกะวัตต์ ซึ่งจะเป็นโรงไฟฟ้าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคใต้
- การขยายโรงแยกก๊าซโรงที่ 2 จะกำลังการผลิตเพิ่มอีกเท่าตัว รวมกำลังการผลิตเป็น 850 ลูกบาศก์ฟุต/วัน ซึ่งมีกำลังการผลิตเกือบเท่ากับโรงแยกก๊าซที่มาบตาพุด
- การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกจะนะ / ละงู ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดใหญ่เช่นเดียวกับท่าเรือแหลมฉบัง เพื่อเป็นช่องทางในการขนส่งสินค้าเชื่อมสองฝั่งคาบสมุทรมลายูโดยไม่ต้องอ้อมผ่านสิงคโปร์
- รถไฟรางคู่และมอเตอร์เวย์ละงู-จะนะ เชื่อมต่อการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือน้ำลึกทั้ง 2 แห่ง
- ท่อส่งน้ำมันและคลังน้ำมันละงู/สิงหนคร เพื่อขนถ่ายน้ำมันผ่านระบบท่อผ่านคาบสมุทรมลายูพร้อมคลังน้ำมันทางฝั่งละงูในพื้นที่ 5,000 ไร่ ที่มีถังเก็บน้ำมันขนาดใหญ่ 10 ลูกและคลังน้ำมันในพื้นที่สิงหนคร 10,000 ไร่ ที่มีถังเก็บน้ำมันขนาดใหญ่ถึง 50 ลูก
- นิคมอุตสาหกรรมทั้งฝั่งสตูลและสงขลา อีกทั้งยังมีการขยายตัวของโรงงานนอกนิคมด้วย
- มอเตอร์เวย์หาดใหญ่-สะเดา เพื่อการขนส่งสินค้าไปยังมาเลเซียและท่าเรือปีนัง พร้อมการสร้างนิคมอุตสาหกรรม 990 ไร่ที่บ้านทับโกบ อำเภอสะเดา
- โรงไฟฟ้าและเหมืองลิกไนท์สะบ้าย้อย ซึ่งต้องย้ายชุมชนอย่างน้อย 2 ตำบลประชากรกว่า 20,000 คน เพื่อนำถ่านหินมาผลิตไฟฟ้าป้อนภาคอุตสาหกรรม
- โรงถลุงเหล็กต้นน้ำและอุตสาหกรรมเหล็กกลางน้ำที่อำเภอระโนด ซึ่งต้องมีการสร้างท่าเรือเพื่อขนถ่ายแร่เหล็กและถ่านหินที่ใช้ในการถลุงเหล็ก พื้นที่อย่างน้อย 8,000 ไร่ จะกลายมาเป็นนิคมอุตสาหกรรมเหล็กที่เต็มไปด้วยมลพิษ
- หลุมขุดเจาะน้ำมันชายฝั่งสงขลาของบริษัทนิวคอสตอล ซึ่งปัจจุบันได้มีการขุดเจาะไปแล้วและเป็นที่ต้องสงสัยว่าเป็นต้นเหตุของสารสีดำคล้ายน้ำมันดิบที่ลอยมาปนเปื้อนทรายตามชายหาดตลอดแนวจังหวัดสงขลา
- การสร้างเขื่อนทิ้งหินเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายหาดตลอดแนวหาดทรายของจังหวัดสงขลา แต่ตัวเขื่อนนี้เองกลับเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ชายหาดพัง และสูญเสียหาดธรรมชาติที่สวยงาม

- นอกจากนี้ ยังจะต้องมีการสร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนขนาดเล็กอีกหลายจุดตามต้นน้ำ เพื่อเก็บและนำน้ำจืดมาใช้สนับสนุนภาคอุตสาหกรรม เช่น โครงการระบบระบายน้ำปลักปลิง – จะนะ จังหวัดสงขลา และอาจรวมถึงการฟื้นแนวความคิดการสร้างเขื่อนปิดปากทะเลสาบสงขลา เพื่อการทำเป็นอ่างน้ำจืดขนาดใหญ่ด้วยในอนาคต

ทั้งหมดนี้กำลังจะเกิดขึ้นในจังหวัดสงขลาและสตูล เพื่อให้เป็นไปตามทิศทางการพัฒนาภาคใต้ตามที่สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้วางแม่แบบของการพัฒนาเอาไว้ และหากเป็นเช่นนั้นจริง สงขลา-สตูลก็จะเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมในการรองรับอุตสาหกรรมหนัก และมีโอกาสที่จะเป็นมาบตาพุด 2 ในอนาคตอันใกล้

สะพานเศรษฐกิจสงขลา – สตูล จุดเปลี่ยนสู่อุตสาหกรรมอย่างแท้จริง
(ท่าเรือน้ำลึกละงู-นาทับ และรถไฟรางคู่เชื่อม 2 ท่าเรือ)

สะพานเศรษฐกิจ หรือ Landbridge เส้นสงขลา-สตูล ซึ่งมีท่าเรือน้ำลึกปากบารา อำเภอลงขัน จังหวัดสตูล เป็นท่าเรือใหญ่ฝั่งอันดามัน และมีท่าเรือน้ำลึกนาทับ (สงขลา2) อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เป็นท่าเรือขนาดใหญ่ฝั่งอ่าวไทย โดยมีการเชื่อมต่อท่าเรือน้ำลึกทั้ง 2 แห่งด้วยทางรถไฟรางคู่ ซึ่งเน้นเพื่อการขนส่งสินค้า และมีถนนขนานทางรถไฟเพื่อการขนส่งสินค้าข้ามคาบสมุท

สะพานเศรษฐกิจเส้นนี้จะเป็นหัวใจของการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคใต้ตอนล่าง เพราะนอกจากจะเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าโดยให้เรือเทียบท่าส่งผ่านทางรถไฟขึ้นอีกฟากหนึ่ง โดยที่เรือสินค้าไม่ต้องอ้อมผ่านช่องแคบมะละกาที่มีความแออัดสูงเพื่อนำไปส่งยังประเทศปลายทาง นอกจากประเทศไทยได้เก็บค่าผ่านทางแล้ว ประโยชน์ที่สำคัญยิ่งกว่าคือการที่วัตถุดิบและสินค้าจากประเทศต่างๆ จะถูกนำมาผลิตที่นี่ หรือนำมาประกอบเพื่อการผลิตมูลค่าที่เพิ่ม ซึ่งเมื่อมีผู้ผลิตมีวัตถุดิบ ก็จะมีนิคมอุตสาหกรรมตามมาในอนาคต แล้วส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ได้ทั้งสองฝั่งมหาสมุทร

บทเรียนการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักจากพื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง ที่ปัจจุบันส่งผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างรุนแรงก็เริ่มต้นจากการสร้างโรงแยกก๊าซ การสร้างโรงไฟฟ้า และการสร้างท่าเรือน้ำลึกเช่นกัน ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นที่ที่สำคัญยิ่งของอุตสาหกรรมหนักและนิคมอุตสาหกรรมที่กำลังจะตามมา

ดังนั้น เมื่อมีโรงแยกก๊าซไทยมาเลเซีย โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมจะนะ และท่าเรือน้ำลึกทั้ง 2 ฝั่งมหาสมุทร ซึ่งเชื่อมกันด้วยระบบการขนส่งสินค้าด้วยทางรถไฟรางคู่และถนนมอเตอร์เวย์ ย่อมจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะชักนำให้เกิดอุตสาหกรรมหนักและนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่สงขลา-สตูลตามมาในอนาคตอย่างแน่นอน

ท่าเรือน้ำลึกปากบารา จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง

ท่าเรือน้ำลึกปากบารา อำเภอลงู จังหวัดสตูล เป็นท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ของประเทศไทย โดยมีการกำหนดแบบการก่อสร้างให้ถมทะเลห่างจากฝั่งออกไป 4.3 กิโลเมตร เพื่อเป็นพื้นที่ท่าเรือกลางทะเลขนาดใหญ่ โดยมีสะพานที่เป็นถนน 4 เลนเชื่อมจากชายฝั่งไปยังตัวท่าเทียบเรือ และมีการสร้างเขื่อนกันคลื่นขนาดใหญ่ที่มีความยาวนับกิโลเมตรระหว่างท่าเรือกับทะเลเปิดด้วย ท่าเรือน้ำลึกปากบารา นับได้ว่าเป็นหัวขบวนของการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมหนักที่จะตามมาอีกหลายโครงการ หากก่อสร้างไม่สำเร็จโครงการอื่นๆ ก็จะหยุดชะงักไปด้วย

ภาพที่ 7 : แสดงแบบแปลนท่าเรือน้ำลึกปากบารา เมื่อเรือขนส่งสินค้าจำนวนมากเข้าเทียบท่า สิ่งแวดล้อมและวิถีประมงพื้นบ้านก็คงหมดไปในที่สุด

ตามโครงการระยะแรกของท่าเรือปากบารา ระยะแรกจะสร้างท่าเรือขนาดกว้าง 430 เมตร ยาว 1,100 เมตร ห่างจากฝั่ง 4.3 กิโลเมตร มีการถมทะเลท่าลานจอดรถและอาคารที่ไม่เกี่ยวกับปฏิบัติการหน้าที่ประมาณ 600 ไร่ ถมทะเลเป็นพื้นที่ปฏิบัติการหน้าท่าและลานวางกองสินค้าอีก 165 ไร่ รวม 765 ไร่ รวมมูลค่าโครงการประมาณ 3 หมื่นล้านบาท

ปัจจุบันรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแล้ว แต่ความกังวลที่สำคัญของคนสตูล คือ การท่องเที่ยวทางทะเลจะเสียหายจาก

เรือบรรทุกสินค้าจำนวนมากที่เข้ามาพร้อมกับมลพิษ การสูญเสียอาชีพของประมงชายฝั่งเพราะสัตว์ทะเลคงอยู่ไม่ได้นั้น เสียงของประชาชนคนเล็กคนน้อยนี้กลับไม่ได้รับความใส่ใจ

การก่อสร้างท่าเรือในทะเล จะต้องมีการถมทะเลด้วยทั้งหินและทรายจำนวนมาก การขุดทรายและหินจากบ่นฝั่งในพื้นที่อำเภอละงู จังหวัดสตูล และจากอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลาไปถมทะเลจำนวนมากจะส่งผลเสียต่อสมดุลอันเปราะบางของระบบนิเวศ รวมทั้งการก่อสร้างท่าเรือนี้ยังต้องมีการขอใช้ที่อุทยานแห่งชาติด้วยในพื้นที่กว่าพันไร่อย่างถาวร ระบบนิเวศทางทะเลของหมู่เกาะตะรุเตาและหมู่เกาะเภตราคงสูญเสียไปอย่างไม่มีวันที่จะเรียกกลับมาได้ การท่องเที่ยวที่เป็นรายได้สำคัญของคนสตูลจะค่อยๆ สาบสูญไปในที่สุด

ตามแผนการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา² หากผลประโยชน์การเป็นไปตามที่ประมาณการไว้ได้แบ่งช่วงการก่อสร้างท่าเทียบเรือเป็น 3 ระยะกล่าวคือ

- ระยะที่ 1 ก่อสร้างปี 2553-2556 สามารถในการขนถ่ายสินค้าได้ปีละ 825,000 ตู้คอนเทนเนอร์
- ระยะที่ 2 ก่อสร้างปี 2559-2561 สามารถในการขนถ่ายสินค้าได้ปีละ 1,375,000 ตู้คอนเทนเนอร์
- ระยะที่ 3 ก่อสร้างปี 2564-2567 สามารถในการขนถ่ายสินค้าได้ปีละ 2,475,000 ตู้คอนเทนเนอร์

นอกจากนี้ ในยุทธศาสตร์การพัฒนาสะพานเศรษฐกิจสตูล-สงขลา ยังได้ระบุถึงความจำเป็นที่ต้องมีเขตอุตสาหกรรมสนับสนุนและต่อเนื่องกับท่าเรือ ได้แก่ อยู่ซ่อมหรือต่อเรือ อุตสาหกรรมซ่อมและล้างตู้ขนส่งสินค้า ซึ่งแม้ว่าจะยังไม่มีมีการระบุพื้นที่ที่เหมาะสม แต่ก็เป็นที่ทราบดีว่าเขตนี้ควรต้องอยู่ติดหรือใกล้ท่าเรือน้ำลึกปากบารา

ในปัจจุบันท่าเรือน้ำลึกปากบาราได้รับการตั้งคำถามและการคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดสตูลอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม กระแสการผลักดันให้เกิดขึ้นให้ได้ก็ยังเข้มข้นเช่นเดิม

ท่าเรือน้ำลึกสงขลา 2 จุดเปลี่ยนจะนะเป็นมาบตาพุด

สำหรับท่าเรือน้ำลึกสงขลา 2 หรือท่าเรือน้ำลึกนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา² เป็นท่าเรือน้ำลึกในขนาดเดียวกันกับท่าเรือน้ำลึกปากบารา มีลักษณะการออกแบบที่ตัวท่าเรืออยู่บนฝั่ง และมีสะพานเทียบเรือยื่นออกไปในทะเล

โดยจะมีการสร้างขึ้นที่บริเวณชายหาดบ้านสวนกง ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ ซึ่งเป็นชายหาดที่ยังสวยงามและไม่มีการกัดเซาะชายหาด เหตุผลสำคัญที่เลือกการขึ้นท่าเรือที่ชายหาดบ้านสวนกงก็เพราะในบริเวณดังกล่าวมีที่ดินสาธารณะจำนวนกว่า 650 ไร่ โครงการดังกล่าวมีมูลค่าโครงการเฉพาะ

² ข้อมูลและภาพจาก เอกสารประกอบการสัมมนา โครงการศึกษาความเหมาะสมด้านเศรษฐกิจ วิสวกรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่าง จัดโดย สำนักแผนงาน กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ในวันที่ 16 ตุลาคม 2552 ณ โรงแรมราชมั่งคณาวิลเลี่ยนบีช รีสอร์ท อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ส่วนของท่าเรือ(ไม่รวมระบบสาธารณูปโภคอื่นๆ) ในระยะแรกในปี 2554-2557 เป็นเงิน 6,031 ล้านบาท และระยะที่ 2 ในปี 2559-2561 จำนวน 5,290 ล้านบาท รวมทั้งสิ้น 11,321 ล้านบาท

ในตัวโครงการจะมีการสร้างเขื่อนหินทิ้งกลางทะเลยาวตลอดแนวท่าเรือประมาณ 4 กิโลเมตร โดยมีสันเขื่อนสูงจากระดับน้ำทะเล 4 เมตร เพื่อกันคลื่นไม่ให้รบกวนการขนถ่ายสินค้า อันจะเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมในทะเลให้เกิดความเสียหายอย่างสิ้นเชิง

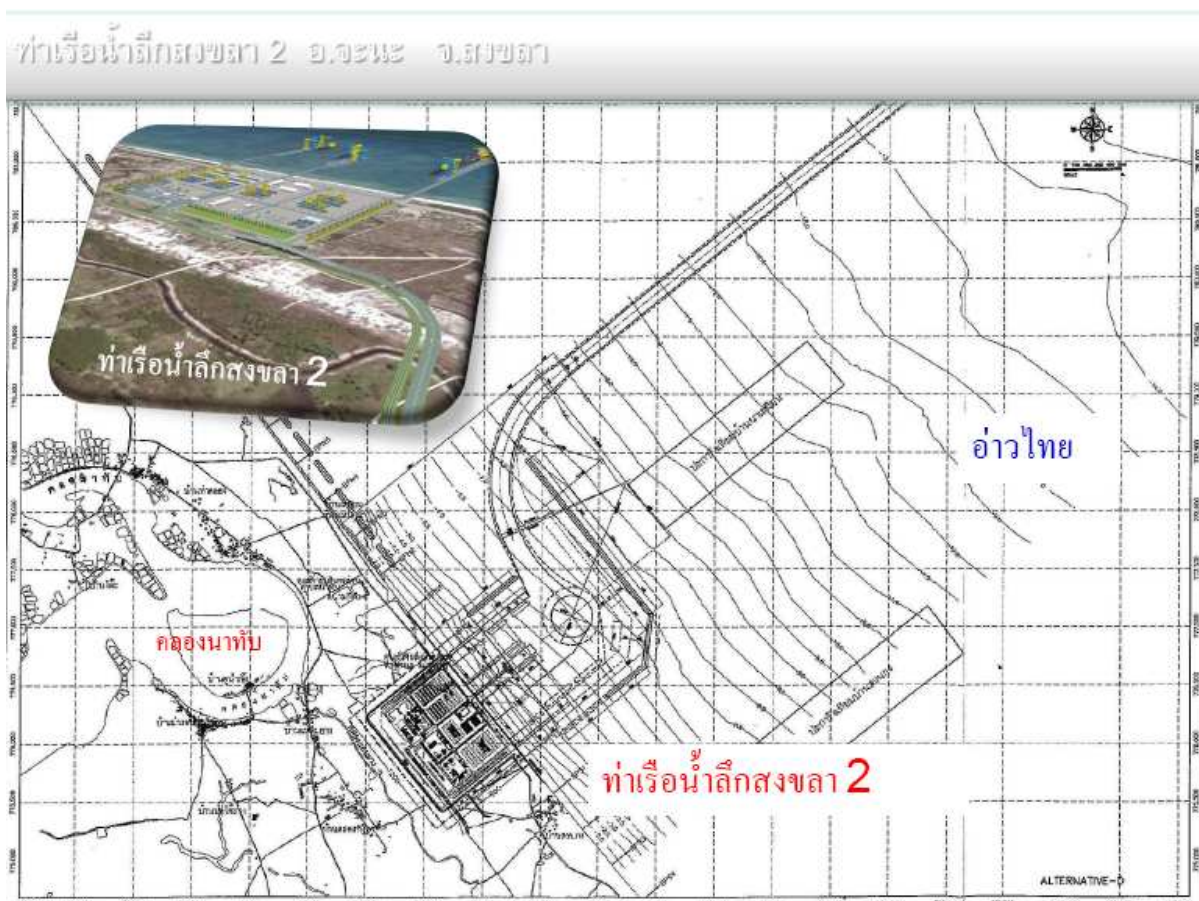
อีกทั้งจะมีการสร้างเขื่อนหินทิ้งตามแนวชายหาดเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายหาด อันเนื่องมาจากตัวท่าเรือดักทรายไว้ โดยจะสร้างเขื่อนหินทิ้งจากท่าเรือยาวหลายกิโลเมตรไปทางอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งจะทำให้ชายหาดเหล่านั้นสูญเสียความเป็นชายหาดธรรมชาติไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ

นอกจากการก่อสร้างท่าเรือแล้ว ยังต้องมีการก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานร่วมด้วยกล่าว คือ

- การสร้างทางรถไฟจากสถานีควนมืด อ.จะนะ เข้ามายังท่าเรือเป็นระยะทาง 30 กิโลเมตร
- การก่อสร้างถนนเข้าสู่ท่าเรือจากสี่แยกบ้านท่าแค ระยะทาง 7 กิโลเมตร
- การตัดถนนทางหลวงชนบทสาย 5004 สายใหม่ เพิ่มเติมอีก 3 กิโลเมตร ให้ถนนอ้อมพื้นที่ท่าเรือ
- การก่อสร้างท่อส่งน้ำประปามาจากบ้านทุ่งหวังยาว 14 กิโลเมตร
- การก่อสร้างสายส่งไฟฟ้าแรงสูงจากสถานีไฟฟ้าย่อยสงขลา 3 ต.เขารูปช้าง ระยะทาง 13 กิโลเมตร

และแน่นอนว่าท่าเรือน้ำลึกนาทับย่อมต้องมีขนาดและความสามารถในการขนส่งสินค้าเท่ากับท่าเรือน้ำลึกปากบารา เพื่อให้สามารถขนถ่ายสินค้าระหว่างสองมหาสมุทรได้ ดังนั้น ทะเลอ่าวไทย บริเวณอำเภอจะนะ อำเภอเมือง และอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ย่อมจะได้รับผลกระทบในด้านการประมงของประมงพื้นบ้าน ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในทะเลจะถูกแทนที่ด้วยเรือสินค้า คราบน้ำมัน ขยะ และ เสี่ยงรบกวนจากการขนถ่ายสินค้า

พื้นที่บริเวณปากคลองนาทับนอกจากการได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้าจะนะแล้ว การมีท่าเรือในบริเวณนี้ ย่อมสร้างความเสื่อมโทรมให้กับสิ่งแวดล้อมของคลองนาทับมากขึ้นไปอีก อาจจะสิ้นสุดยุคของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในคลองนาทับเช่นปลาเก๋า ปลากระพง รวมทั้งการประมงชายฝั่งที่เดิมเลี้ยงชีพคนหลายพันคนลงในอีกไม่นาน

ภาพที่ 8 : แสดงแบบแปลนทำเรื่อน้ำล็กนาทับ ซึ่งขนาดทำเรื่อนี้มีขนาดใหญ่กว่าเกาะคุนน้ำรอบเสียอีก

ที่สำคัญ ทำเรื่อน้ำล็กนาทับเป็นทำเรื่อที่สร้างบนฝั่งเป็นพื้นที่หลัก ทำให้ต้องมีการถมทะเลออกไปเป็นหน้าท่า มีการขุดทรายในทะเลเพื่อเปิดร่องน้ำให้เรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่เข้ามารับสินค้าได้ ซึ่งแน่นอนว่า การก่อสร้างในลักษณะดังนี้จะส่งผลต่อการกัดเซาะชายหาดตลอดแนวชายหาดที่สวยงาม เช่นเดียวกับกรณีการถมทะเลเพื่อสร้างท่าเรือของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดที่ส่งผลให้ชายหาดแสงจันทร์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดระยองเสียหาย และกลายเป็นชายหาดหินทิ้งเนื่องจากการถมหินเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายหาด ทำให้สูญเสียชายหาดที่สวยงามลงไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ และหาดทรายในอำเภอเมือง อำเภอจะนะและอำเภอเทพาก็จะประสบความเสียหายไม่ต่างจากที่จังหวัดระยอง

รถไฟรางคู่ เชื่อมการขนส่ง 2 ท่าเรือ

จากการออกแบบของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ได้มีการวางแผนเส้นทางรถไฟรางคู่เชื่อมท่าเรือจากฝั่งอำเภอละงูมายังท่าเรื่อนาทับจังหวัดสงขลา³ ด้วยจำนวนเงินลงทุน

³ ภาพจากเอกสารการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้น ทางรถไฟเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าฝั่งอันดามันกับฝั่งอ่าวไทย

ที่สูงมาก กล่าวคือในระยะแรก 26,400 ล้านบาท และรวม 3 ระยะคิดเป็นเงินลงทุนกว่า 44,100 ล้านบาท

ลักษณะการออกแบบเป็นรถไฟรางคู่ การเวนคืนที่ดินตลอดแนวรางรถไฟ 142 กิโลเมตรข้างละ ประมาณ 25-35 เมตร มีการออกแบบสถานีรถไฟสำหรับการรับส่งผู้โดยสารเพิ่มเติมที่สถานีละงูและสถานีควนกาหลง โดยมีการออกแบบจุดพักรถไฟและซ่อมบำรุงที่สถานีรถไฟรางคู่ที่สถานีควนกาหลงด้วย ซึ่งจะมีการเวนคืนที่ดินข้างละ 80 เมตร

เส้นทางการวางรถไฟรางคู่นี้มีความยาว 142 กิโลเมตร จะผ่านพื้นที่ 22 ตำบล ใน 8 อำเภอ ดังนี้

จังหวัดสตูล ผ่าน ต.ปากน้ำ ต.ละงู อ.ละงู , ต.ท่าเรือ ต.ท่าแพ ต.แปะ-ระ อ.ท่าแพ, ต.ควนโดน อ.ควนโดน, ต.ควนกาหลง ต.ทุ่งนุ้ย อ.ควนกาหลง

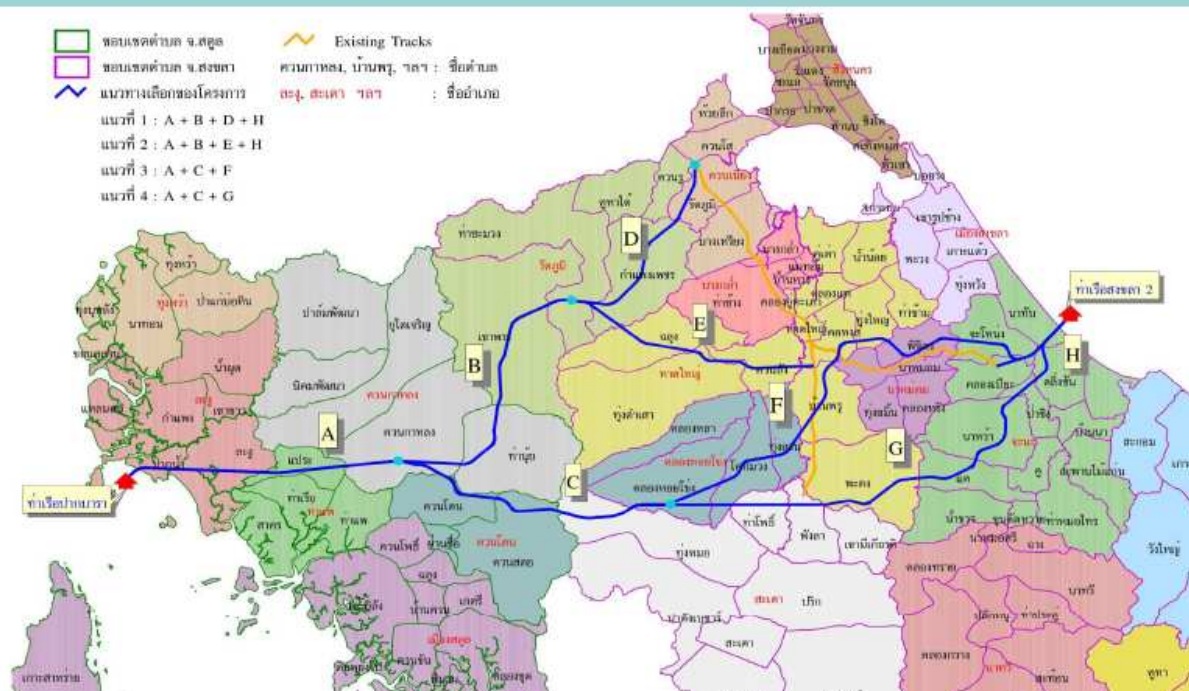
จังหวัดสงขลา ผ่าน ต.เขาพระ ต.ท่าชะมวง ต.กำแพงเพชร อ.รัตภูมิ, ต.ฉลู ต.ทุ่งตำเสา ต.ควนลัง ต.บ้านพรุ ต.คอกหงส์ ต.ทุ่งใหญ่ อ.หาดใหญ่ , ต.พิจิตร อ.นาหม่อม, ต.จะโหนด ต.คลองเปียว ต.ตลิ่งชัน ต.นาทับ อ.จะนะ

ผลกระทบที่สำคัญของรถไฟรางคู่ คือ การตัดขาดชุมชนที่อยู่สองฝั่งทางรถไฟ การกีดขวางทางน้ำในการระบายน้ำตามธรรมชาติในฤดูน้ำหลาก ฝุ่นและเสียงจากการขนส่งรถไฟสินค้าซึ่งมีขนาดใหญ่ มีความเร็วสูง จะส่งผลกระทบต่อคนที่อยู่อาศัยในชุมชนตลอดแนวที่ทางรถไฟวิ่งผ่าน

จากการคำนวณปริมาณสินค้าที่จะผ่านท่าเรือทั้ง 2 แห่ง ของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ประมาณว่ามีสินค้าขนส่งผ่านทางรถไฟไปยังท่าเรือปากบาราปีละ 1,800,000 ตู และท่าเรือสงขลา 2 ปีละ 400,000 ตู โดยมีการประมาณการสินค้าถ่ายลำขนส่งผ่านทางรถไฟปีละ 1,400,000 ตู หากรถไฟหนึ่งเที่ยวขนถ่ายได้จำนวน 100 ตูสินค้าแล้ว แปลว่าจะมีรถไฟสินค้าวิ่งผ่านเท่ากับ 14,000 ขบวน/ปี หรือประมาณ 39 ขบวนต่อวัน นั้นหมายความว่าฝุ่นและเสียงที่จะรบกวนชุมชนอย่างต่อเนื่องทุกๆ 40 นาที ตลอดทั้งกลางวันกลางคืน หากวิ่งเฉพาะในเวลากลางวันก็จะการรบกวนชุมชนโดยรอบทุก 20 นาที

การมีท่าเรือขนาดใหญ่ทั้ง 2 ฝั่งทะเลที่เชื่อมต่อด้วยรถไฟรางคู่นี้ เชื่อได้ว่าจะชักนำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องตลอดแนวทางรถไฟในอนาคต อันจะทำให้สงขลา-สตูลกลายเป็นเมืองอุตสาหกรรมหนักอย่างแท้จริง

รถไฟรางคู่ ภาพจากเอกสารการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้น ทางรถไฟเชื่อม โยการขนส่งสินค้าฝั่งอันดามันกับฝั่งอ่าวไทย

ภาพที่ 9 : แสดงเส้นทางทางเลือกในการวางเส้นทางรถไฟรางคู่เชื่อมท่าเรือปากบารา อำเภอละงู กับท่าเรือหน้าทับ อำเภอจะนะ โดยแนวเส้นทางสุดท้ายจากการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นของโครงการคือเส้นทาง A+B+E+H

ท่อส่งน้ำมันข้ามคาบสมุทร ละงู – สิงหนคร โครงการระเบิดเวลาเงียบ

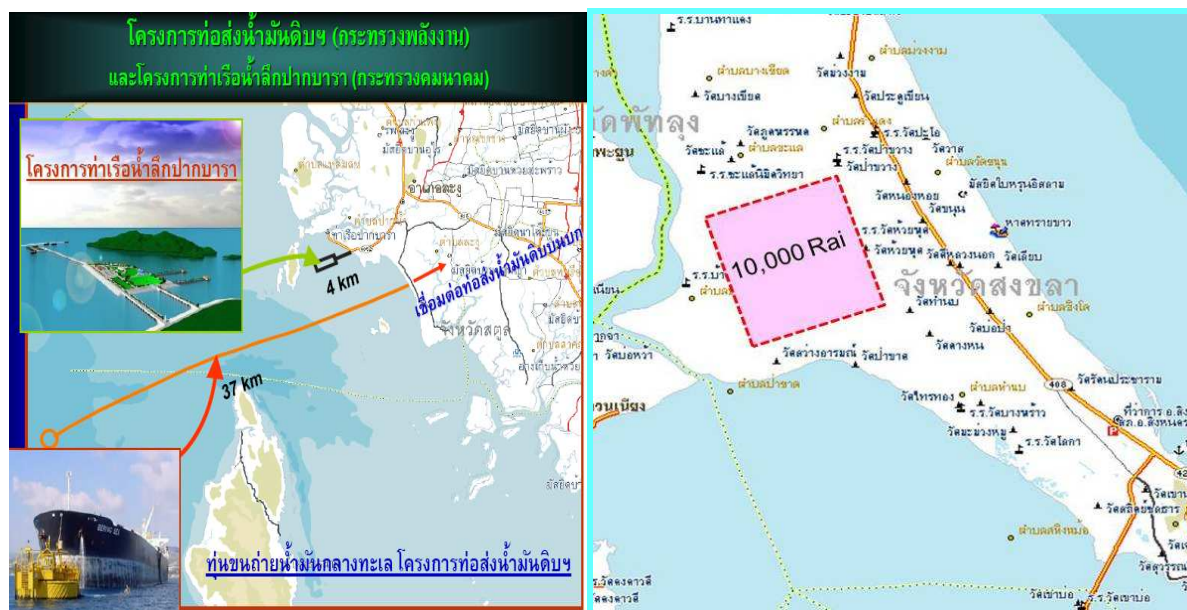
โครงการท่อส่งน้ำมันดิบข้ามคาบสมุทรจากอันดามันทางฝั่ง อำเภอละงู จังหวัดสตูล ข้ามมายัง จังหวัดสงขลาแล้วออกทะเลฝั่งอ่าวไทยที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ถูกเสนอมาจากสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) กระทรวงคมนาคม⁴ เป็นอีกหนึ่งโครงการขนาดใหญ่ที่คนในพื้นที่ยังรับรู้้อย่างน้อย โดยมียุทธศาสตร์โครงการก่อสร้างทั้งหมดเบื้องต้นกว่า 51,500 ล้านบาท

โครงการเริ่มต้นจากท่อนขนถ่ายน้ำมันดิบกลางทะเลทางฝั่งอันดามันในพื้นที่อำเภอละงู จังหวัดสตูล ซึ่งยื่นออกไปในทะเล 37 กิโลเมตร ไกลออกไปทางฝั่งตะวันตกของเกาะตะรุเตา เพื่อให้เรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ขนถ่ายน้ำมันผ่านท่อ แล้วมาเก็บในถังเก็บน้ำมันขนาดใหญ่บนบกที่มีถังเก็บอยู่ 10 ลูก บนพื้นที่ 5,000 ไร่ บริเวณบ้านปากบาง ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล สิ่งที่น่าเป็นห่วง

⁴ ข้อมูลและภาพ นำมาจากการนำเสนอโครงการศึกษาความเหมาะสมเพื่อพัฒนาสะพานเศรษฐกิจระหว่างท่าเรือชายฝั่งทะเลภาคใต้ของไทย นำเสนอโดยสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) กระทรวงคมนาคม ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดสงขลา ในวันที่ 15 สิงหาคม 2551 ซึ่งประกอบด้วย 2 โครงการคือ การศึกษาเบื้องต้นโครงการท่อส่งน้ำมันดิบและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องเชื่อมฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย และการออกแบบรายละเอียดโครงการก่อสร้างท่าเรือหลักปากบาราและท่าเรือสงขลา 2

อย่างยิ่งคือการปนเปื้อนของคราบน้ำมันต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลและตรังทั้งหมด ทั้งเกาะแก่งในทะเล หาดทราย น้ำทะเลที่ใสสะอาด ปะการัง และสัตว์น้ำ รวมทั้งเป็นการทำโครงการที่รุกล้ำเข้ามาในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลด้วย

เชื่อได้ว่า หากโครงการดังกล่าวเกิดขึ้นจริง การท่องเที่ยวของจังหวัดสตูลและตรังที่หล่อเลี้ยงผู้คนหลายหมื่นชีวิตอย่างยั่งยืนคงจะค่อยๆ เเฉตหายไป เช่นเดียวกับจังหวัดระยองที่ไม่มีใครไปเที่ยวอีกแล้ว

ภาพที่ 10 : แสดงแนวท่อน้ำมันดิบที่จะขึ้นฝั่งที่อำเภอละงูและพื้นที่เวนคืน 10,000 ไร่ที่อำเภอสิงหนครเพื่อสร้างคลังน้ำมันขนาดใหญ่

ท่อส่งน้ำมันจะพาดผ่านจังหวัดสตูลไปสู่คาบสมุทรมลายูโดยผ่านพื้นที่อำเภอละงู อำเภอควนกาหลง ข้ามเทือกเขาไปยังเขตจังหวัดสงขลาในพื้นที่อำเภอรัตนภูมิ ผ่านสี่แยกคูหา ไปยังอำเภอควนเนียงข้ามช่องแคบของทะเลสาบสงขลาตรงปากกรอไปสู่อำเภอสิงหนคร

จากการวางแผนของโครงการนั้น จะมีการเวนคืนเพื่อใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ประมาณ 10,000 ไร่ ในพื้นที่อำเภอสิงหนคร บริเวณบ้านรำแดง บ้านวัดขุน บ้านป่าขวาง บ้านบ่อทราย เพื่อสร้างเป็นถังเก็บน้ำมันขนาดใหญ่หรือที่เรียกว่า tank farm จำนวน 50 ลูก แต่ละลูกเก็บน้ำมันนับล้านลิตร เพื่อก่อนที่จะส่งมาตามท่อถ่่ายลงสู่เรือบรรทุกน้ำมันขนาดใหญ่ที่จะมารับในฝั่งอ่าวไทย ซึ่งจะมีท่อส่งน้ำมันเชื่อมออกไปในทะเลกว่า 20 กิโลเมตรในทะเลอ่าวไทย

สิ่งที่น่าขบขันของโครงการนี้ คือ ทางโครงการได้มีการวางแผนทางเลือกของเส้นทางผ่านของท่อส่งน้ำมันไว้ 3 เส้นทางในบริเวณตัวเมืองรัตภูมิ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกเส้นทาง แต่กลับไม่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ละงูและสิงหนครในการมีทางเลือกในการเป็นที่ตั้งถังเก็บน้ำมันขนาดใหญ่ หรือเลือกที่จะไม่เอาโครงการทั้งโครงการเลย

ภาพที่ 11 : แสดงเส้นทางการวางท่อส่งน้ำมันจากปากบารา ผ่านอำเภอควนกาหลงเข้าสู่อำเภอรัตนบุรี ควนเนียง และสิงหนคร ซึ่งในรายงานการศึกษาได้เปิดทางเลือกให้กับประชาชนในพื้นที่ได้เลือกในการประชามติด้วย คือเลือกว่าพื้นที่บริเวณตลาดอำเภอรัตนบุรีและสี่แยกคูหาจะผ่านชุมชนอย่างไร (เส้นทาง A, A1, A2) แต่กลับไม่มีทางเลือกว่า ควรจะสร้างท่อส่งน้ำมันหรือไม่

ความเสี่ยงสำคัญคืออุบัติเหตุจากการระเบิดและไฟไหม้ถึงน้ำมันขนาดใหญ่จึงต้องมีการกันพื้นที่เป็นหมื่นไร่ ถมหินกันรั้ว เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อลดการปนเปื้อนของคราบน้ำมันที่จะออกไปสู่ชุมชน ซึ่งมีความน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งกับการปนเปื้อนของคราบน้ำมันต่อสิ่งแวดล้อมของคาบสมุทรสทิงพระและทะเลสาบสงขลาในระยะยาว นาุ้ง นาข้าว ตาลโตนด และประมงพื้นบ้านตลอดจนวิถีโหนดนาเลขของคาบสมุทรสทิงพระ และสิ่งแวดล้อม 3 น้ำของทะเลสาบสงขลาคือน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด จะสาบสูญในระยะเวลาไม่นาน

โครงการนี้เป็นโครงการที่สุ่มเสี่ยงต่อการทำลายสภาพแวดล้อมของทะเลสาบสงขลาอย่างยิ่ง ซึ่งคุ้มค่าหรือไม่กับค่าผ่านท่อที่ได้รับ ซึ่งไม่รู้ตกอยู่กับกระเปาะของใคร แต่ที่แน่ๆ ก็คือ ประชาชนทั่วไปไม่เฉพาะในสงขลา แต่คือประชาชนทั้งประเทศไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ นอกจากภาษีบำรุงท้องที่ที่เพียงเล็กน้อย

นิคมอุตสาหกรรมที่กำลังจะตามมา ร่องรอยที่ยังปกปิด

นิคมอุตสาหกรรม คือ คำตอบที่จะตามมาหลังจากโครงสร้างพื้นฐานพร้อมสำหรับการดึงดูดทุน ทั้งในทุนต่างชาติและทุนในประเทศเข้ามาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมหนัก โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญก็ได้แก่ โรงแยกก๊าซ โรงไฟฟ้า ท่าเรือน้ำลึก และระบบรถไฟขนส่งสินค้าเชื่อมสองฝั่งทะเล เมื่อพร้อมทั้ง 4 องค์ประกอบสำคัญแล้ว นิคมอุตสาหกรรมก็จะตามมาในที่สุด

แม้ว่าในการทำประชาพิจารณ์หรือการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโครงการต่างๆ แทบจะไม่มีพูดถึงนิคมอุตสาหกรรมที่จะตามมา หลายเวทีพูดชัดเจนด้วยซ้ำว่าไม่มีแผนการตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ แต่จากการแกะรอยก็พอจะพบหลักฐานที่ถูกปกปิดว่า มีการเตรียมพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่จริง

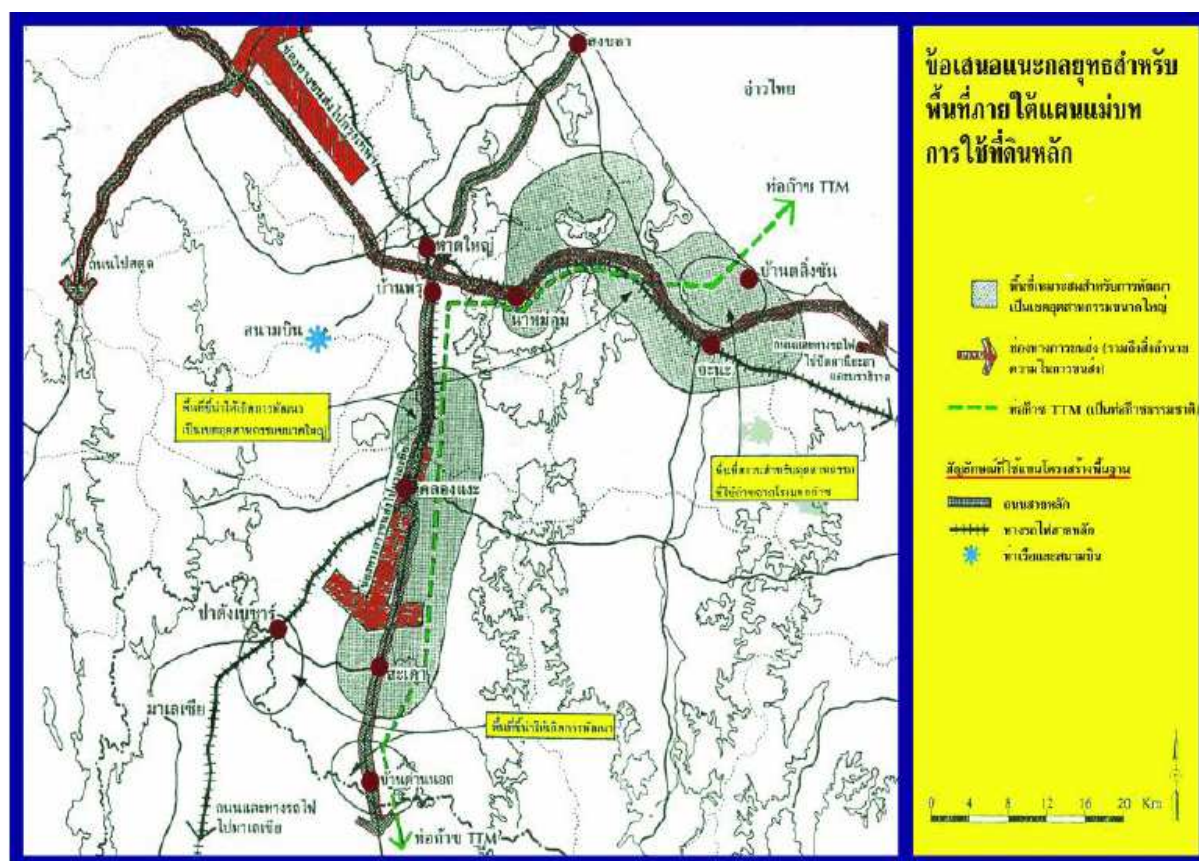
หลักฐานชิ้นแรก คือ ภาพที่ปรากฏในร่างเอกสารรายงานผลการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของท่าเรือน้ำลึกปากบารา พบว่ามีการระบุพื้นที่ที่มีศักยภาพและความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่รอยต่ออำเภอละงู อำเภอมะนัง และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ในเนื้อที่ถึง 150,000 ไร่ ดังแผนภาพที่แสดงไว้ข้างล่างนี้

พื้นที่มีศักยภาพ
เป็นนิคม
อุตสาหกรรม
บริเวณ อ.ละงู
จ.สตูล
ประมาณ
150,000 ไร่

ภาพที่ 12 : แสดงพื้นที่ตามการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบาราฉบับร่าง ที่กำหนดพื้นที่บริเวณอำเภอละงู-มะนัง ที่เหมาะสมกับการสร้างนิคมอุตสาหกรรม แต่ในรายงานฉบับสมบูรณ์กลับไม่มีภาพนี้ปรากฏ เพื่อลดแรงต้านในพื้นที่

สำหรับพื้นที่ในจังหวัดสงขลานั้น ในครั้งที่จะมีการผลักดันให้มีการก่อสร้างโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซีย สภาพัฒนาฯ ได้มีการว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาศึกษาแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปิ닝-สงขลา เพื่อใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเผยแพร่ในปี 2543 พบว่า มีการวางแผนที่จะให้พื้นที่ของอำเภอจะนะ-อำเภอนาหม่อมเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับพื้นที่อำเภอสะเดาตลอดแนวถนนกาญจนาภิเษยเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหนัก ดังแสดงในแผนภาพข้างล่างนี้

ที่มา โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจปิ닝-สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ

ภาพที่ 13 : แสดงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นนิคมอุตสาหกรรม คือ อำเภอจะนะ นาหม่อม และสะเดา จากการศึกษาในแผนแม่บทการพัฒนาเขตเศรษฐกิจปิ닝-สงขลา โดยใช้ประโยชน์จากก๊าซธรรมชาติ

นิคมอุตสาหกรรมที่กำลังจะตามมาจากการพัฒนาขนาดใหญ่ เป็นสิ่งที่สร้างความหวาดหวั่นกับประชาชนในจังหวัดสงขลาและสตูลอย่างมาก ทางราชการก็ทราบดี ดังนั้นจึงมีการให้ข้อมูลอย่างจำกัด และไม่พยายามที่จะพูดถึงนิคมอุตสาหกรรม เป็นไปได้หรือที่มีทั้งโรงแยกก๊าซ โรงไฟฟ้า ท่าเรือ รถไฟรางคู่ ท่อส่งน้ำมันดิบข้ามคาบสมุทรม แต่จะไม่มีการตั้งนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงสามารถฟันธงได้เลยว่า มีการตั้งนิคมอุตสาหกรรมแน่ และพื้นที่ที่น่าสนใจก็อยู่ที่ใน 4 พื้นที่ คือ

- อำเภอหาดใหญ่ ซึ่งมีนิคมอุตสาหกรรมหลงตั้งอยู่ก่อนแล้ว
- อำเภอจะนะ ซึ่งมีที่ราบกว้างใหญ่ ประชากรมีฐานะยากจน และมีโรงแยกก๊าซ โรงไฟฟ้า รวมทั้งจะมีท่าเรือขนส่งสินค้า ตั้งรออยู่ก่อนแล้ว

- **อำเภอสะเตา** ซึ่งในปัจจุบันก็มีโรงงานมากมายตลอดแนวนนกาญจนวณิชอยู่แล้ว
- **รอยต่ออำเภอละงู-อำเภอมะนัง** จังหวัดสตูล ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากท่าเรือปากบารา

ทั้งนี้ในพื้นที่อำเภอจะนะ ยังมีพื้นที่ที่ของ บริษัทอุตสาหกรรมปิโตรเคมีคัลไทย (TPI) ขนาด 2,400 ไร่ ที่บริเวณบ้านปึก ตำบลนาทับ ที่เคยมีการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมผ่านแล้วตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2541 เพื่อก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม TPI แต่ด้วยเหตุที่บริษัท TPI ประสบภาวะล้มละลาย ทำให้โครงการดังกล่าวพับไป แต่พื้นที่และความพร้อมในการก่อสร้างในอนาคตก็ยังคงอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดท่าเรือน้ำลึกนาทับ

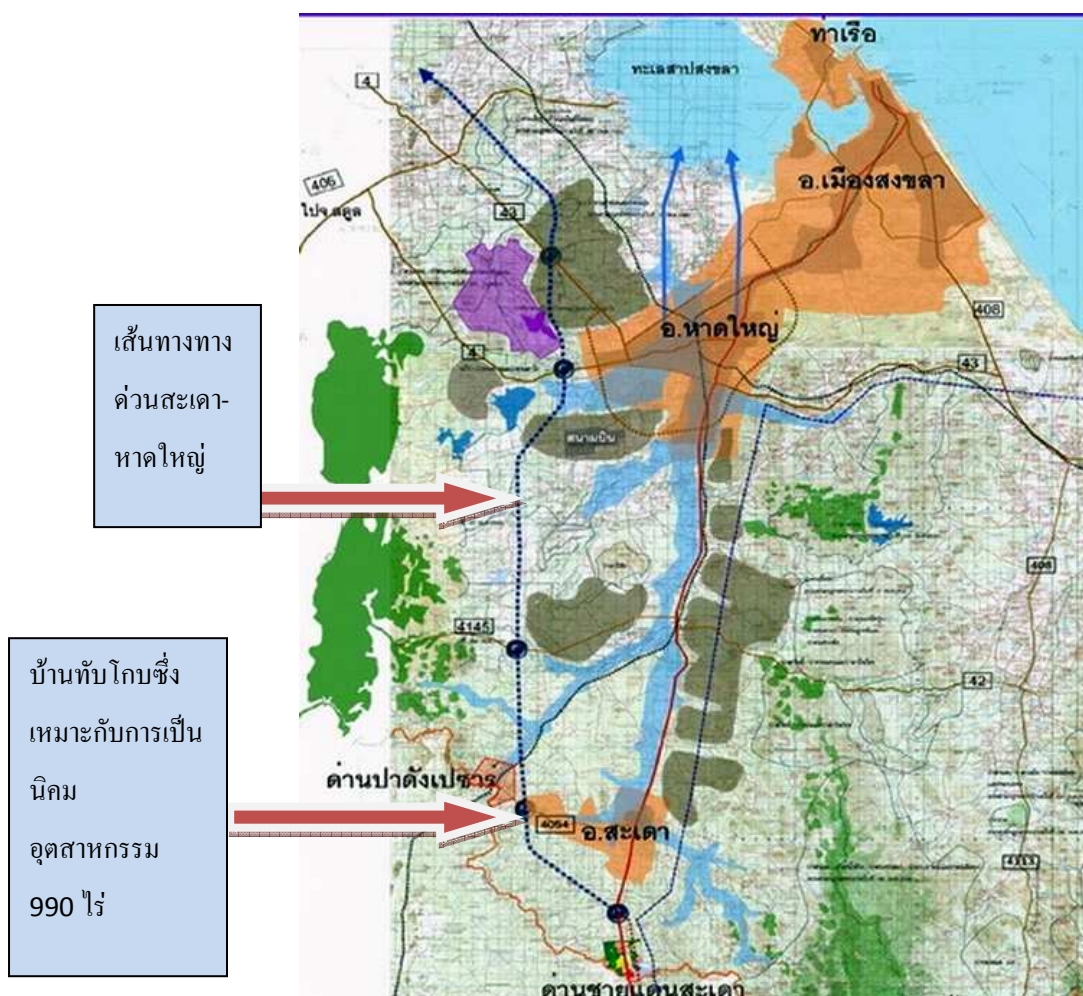
โกลเวย์ทางด่วน หาดใหญ่-สะเตา และนิคมอุตสาหกรรมทับโกบ

โกลเวย์ หรือ ทางด่วนหาดใหญ่-สะเตาเป็น 1 ใน 10 โครงการเร่งด่วนที่ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) พร้อมให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำภายใต้กรอบความร่วมมือการพัฒนาเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย (IMT-GT) เป็นเงิน 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือกว่า 9,000 ล้านบาท ทั้งนี้ กรมทางหลวงอยู่ในระหว่างทบทวนเรื่องการออกแบบและจะเริ่มก่อสร้างได้ในปีงบประมาณ 2555

ทางด่วนดังกล่าวมีระยะทาง 55 กิโลเมตร เชื่อมต่อกับมาเลเซียโดยเริ่มที่ด่านสะเตาที่บ้านด่านนอก ผ่านบ้านทับโกบ เข้าสู่อำเภอคลองหอยโข่ง ผ่านใกล้สนามบินหาดใหญ่ ตัดผ่านถนนหาดใหญ่-รัตภูมิสายเก่า เชื่อมไปสู่นิคมอุตสาหกรรมฉลุง และทางหลวงที่ 43 มูลค่าโครงการ 10,055 ล้านบาท

และตามรายงานการศึกษาของบริษัท โซซิโอ - เอคโคโนมิก คอนซัลแตนท์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาที่สภาพัฒนาฯ ได้ว่าจ้าง ได้ชี้ความเหมาะสมของจุดพักสินค้าและพื้นที่ที่จะตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่บ้านทับโกบ ตำบลสำนักขาม อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเนื้อที่ 990 ไร่ โดยประกอบด้วยพื้นที่อุตสาหกรรมยางพารา อาหารทะเลแช่แข็งและแปรรูป อุตสาหกรรมต้นน้ำของอุตสาหกรรมยานยนต์ สถานศึกษา ศูนย์ฝึกอบรมฝีมือแรงงาน สถานีขนส่งสินค้า คลังสินค้า หรือ Inland Container Depot (ICD) ธุรกิจการให้บริการทางการเงิน และอุตสาหกรรมอาหารและบริการฮาลาล เป็นต้น

แม้โครงการนี้จะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการระบายความแออัดของการขนส่งบนถนนกาญจนวณิช จากอำเภอหาดใหญ่ไปยังอำเภอสะเตาและชายแดนไทย-มาเลเซีย แต่โครงการนี้ก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการวางโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของจังหวัดสงขลาเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมในอนาคต เป็นหลักฐานอีกชิ้นที่ชี้ชัดว่าสงขลา กำลังจะก้าวสู่การเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมหนัก เช่นเดียวกับจังหวัดระยอง

ภาพที่ 14 : แสดงแผนที่เส้นทางโทลเวย์ ทางด่วนหาดใหญ่-สะเดา ซึ่งเป็นทางด่วนกันรั้ว และมีการกำหนดให้พื้นที่หมู่บ้านพักโกบที่อำเภอสะเดา เป็นพื้นที่เหมาะสมในการเป็นนิคมอุตสาหกรรมและสถานีนถ่ายสินค้า

เมืองลิเกนและโรงไฟฟ้าลิเกนที่สะบาย้อย ยังเดินหน้า ยังไม่หยุด

อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลาเป็นอำเภอชายแดนของจังหวัดสงขลาที่ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ และเป็นต้นน้ำของแม่น้ำเทพา ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนยางและสวนผลไม้ 70% นับถือศาสนาอิสลาม มีวิถีชีวิตที่สมถะ พอเพียง และยึดมั่นในศาสนาธรรม

แต่ได้ผิวดินของอำเภอสะบาย้อยมีถ่านหินจำนวนมาก แถมยังอยู่ในชั้นที่ค่อนข้างตื้น เป็นถ่านหินคุณภาพดีที่เรียกว่าแอนทราไซด์ ซึ่งมีคุณภาพดีให้ความร้อนสูงกว่าถ่านหินลิเกน ทำให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จีบจ้างที่จะเปิดเหมืองถ่านหินแห่งนี้ให้ได้ และนำมาสู่การสร้างโรงไฟฟ้าต่อไปในอนาคต

การเปิดเหมืองถ่านหินที่นี่ต้องมีการย้ายชุมชนออกจากพื้นที่ไปตั้งในที่แห่งใหม่ถึง 2 ตำบล คือ ตำบลสะบาย้อย และตำบลทุ่งพอ สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนจำนวนมาก กล่าวคือ

- ตำบลสะบาย้อย ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 11,000 คน
- ตำบลทุ่งพอ ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 9,000 คน

รวมทั้งสองตำบล หากต้องมีการออกทั้งหมด จะสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนถึง 17 หมู่บ้าน จำนวนถึง 20,000 คน

ภาพที่ 15 : แสดงโรงไฟฟ้าลิกไนต์และเหมืองลิกไนต์ที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ซึ่งถือเป็นบทเรียนสำคัญของการจัดการเหมืองถ่านหินและโรงไฟฟ้าถ่านหินของประเทศไทย และโรงไฟฟ้าลิกไนต์สะบ้าย้อยก็จะมีลักษณะของโรงไฟฟ้าและเหมืองลิกไนต์ในลักษณะเดียวกัน

ในปี 2552 ปีแห่งการปิดฝุ่นโครงการนี้ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยหลังจากที่พับเก็บอยู่นาน มีการจ้างนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อศึกษาทำความเข้าใจผลดี ผลเสีย และรูปแบบการพัฒนาแหล่งลิกไนต์สะบ้าย้อยที่เหมาะสม ผลการศึกษา⁵ ระบุชัดเจนว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการทำเหมืองถ่านหิน อีกทั้งยังไม่ยอมให้ กฟผ. ทำการศึกษาพื้นที่และจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวบ้านด้วย เพราะชาวบ้านเชื่อว่า กฟผ. จะไม่ยุติแค่การศึกษาเท่านั้น แต่มุ่งหวังจะก่อสร้างให้ได้ในอนาคตโดยไม่สนใจเสียงของประชาชน

จากผลการศึกษาพบว่าคำถามที่สำคัญของชาวบ้าน ก็คือ ถ้าต้องจำยอมให้มีการทำเหมืองถ่านหินและโรงไฟฟ้าถ่านหินแล้ว ชาวบ้านในพื้นที่ทำเหมืองจะย้ายไปอยู่ที่ไหน จะอยู่กันอย่างไร จะมีที่ดิน

---

⁵ ข้อมูลจาก <http://www.prachatai3.info/journal/2009/08/25344> ซึ่งระบุว่า ในวันที่ 4 สิงหาคม 2552 ที่ห้องประชุม CEO ชั้น 5 ศาลากลางจังหวัดสงขลา มีการประชุมคณะกรรมการศึกษาผลดีผลเสียของการดำเนินงาน โครงการศึกษาการมีส่วนร่วมการพัฒนาแหล่งลิกไนต์สะบ้าย้อย ครั้งที่ 2/2552 โดยมีนายสนธิ เดชานันท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็นประธาน มีคณะกรรมการประกอบด้วย ตัวแทนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) นักวิชาการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) วิทยาเขตปัตตานี ผู้นำศาสนา และนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เข้าร่วมประมาณ 50 คน

ทำกินหรือไม่ ศาสนสถานทั้งวัด มัสยิด และกุโบร์ (สุสาน) จะเป็นอย่างไร สายสัมพันธ์ของคนในชุมชนจะล่มสลายหรือเปล่า รวมทั้งมลพิษทางอากาศจะเหมือนที่เหมืองแม่เมาะหรือไม่

พื้นที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เป็นอำเภอที่มีความเป็นชนบทที่สุด และยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติสูงสุดในจังหวัดสงขลา มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า น้ำใส อากาศบริสุทธิ์ และดินที่มีความอุดม อีกทั้งมีวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่อยู่อย่างมีความสุขและพอเพียง แม้จะไม่ร่ำรวย แต่รายได้จากสวนยางและสวนผลไม้ รวมทั้งวิถีชีวิตที่เกื้อกูลกันในชุมชนนั้น ย่อมจะหมดไปหากมีการเวนคืนที่ดินและย้ายเขาออกจากชุมชนเดิม จำนวนเงินชดเชยจำนวนเท่าใดก็ไม่อาจทดแทนได้จริง

ที่สำคัญกว่านั้น พลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้จากความเสียสละของคนสะบ้าย้อย คนสงขลา คนยะลานั้น แท้จริงแล้วก็เพื่อการสร้างผลกำไรของ กฟผ. และส่งขายต่อภาคอุตสาหกรรมที่กำลังจะพัฒนาขึ้นมา รวมทั้งส่งขายมาเลเซียต่อไป ไม่ได้ช่วยเกื้อหนุนคนจน คนชนบท ผู้เสียสละอยู่ร่ำไปแต่อย่างใด

โรงถลุงเหล็กและอุตสาหกรรมเหล็กที่ระโนด

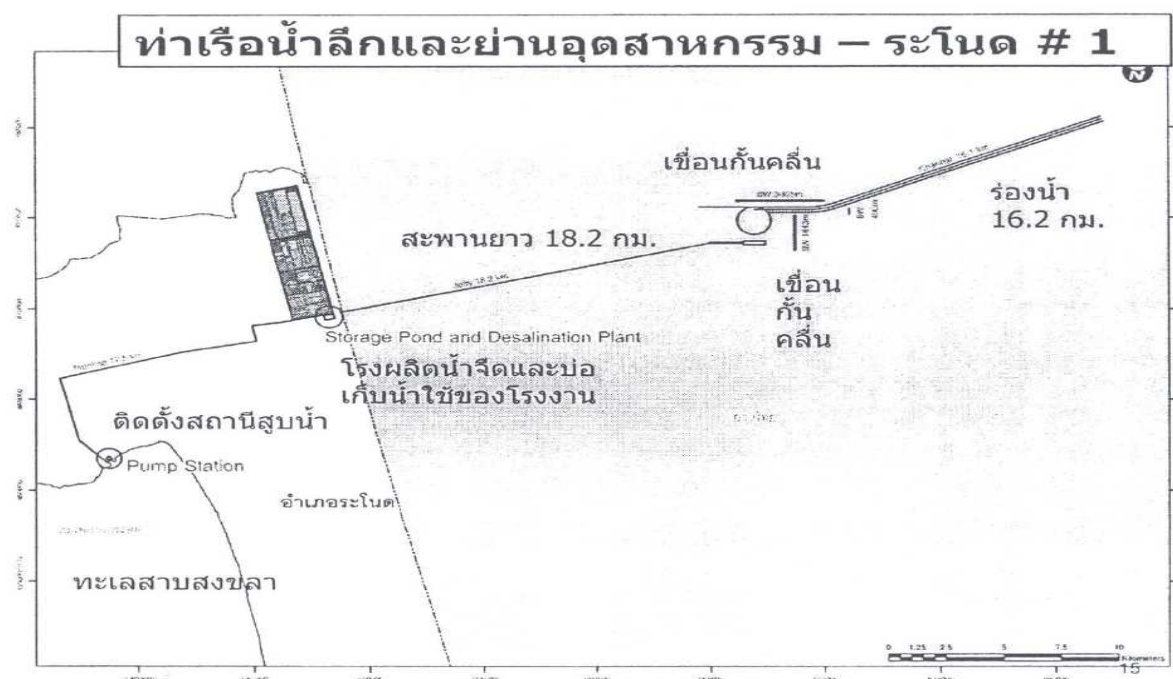
การก่อสร้างโรงถลุงแร่เหล็กสำหรับอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำนั้น เป็นโครงการขนาดใหญ่ของประเทศไทย ที่ภาคอุตสาหกรรมพยายามผลักดันให้เกิดขึ้นที่ใดที่หนึ่งในประเทศไทย ขบวนการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำกระจายไปในหลายจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร นครศรีธรรมราช จันทบุรี สงขลา โดยพื้นที่ก่อสร้างนั้นต้องอยู่ริมทะเลเท่านั้น เพราะต้องการทำเรือในการขนแร่เหล็ก ถ่านหิน และหินปูนมาใช้ในการกระบวนการถลุงเหล็ก

จากข้อมูลที่มีการนำเสนอในเวทีนำเสนอ “ผลการศึกษา (ร่างสุดท้าย) ของโครงการศึกษาการรูปแบบและความเหมาะสมในการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าอย่างยั่งยืน”⁶ มีข้อมูลที่น่าสนใจ คือ

- ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องมีโรงงานถลุงเหล็ก เพราะมีการนำเข้าเหล็กเป็นมูลค่าปีละ 5 แสนล้านบาทเป็นที่สองรองจากน้ำมัน โดยมีการนำเข้าเหล็กจากต่างประเทศปีละ 8 ล้านตันพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการก่อสร้างอุตสาหกรรมเหล็กมีการศึกษาเปรียบเทียบ 2 พื้นที่ คือ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
- สำหรับอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำที่จะสร้างนั้นมีกำลังการผลิตปีละ 5 ล้านตัน ต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบ คือ นำเข้าแร่เหล็กปีละ 8.5 ล้านตันจากออสเตรเลียและบราซิลร้อยละ 60 และ 40 ตามลำดับ นำเข้าถ่านหินปีละ 4 ล้านตันจากออสเตรเลีย และใช้หินปูนปีละ 3 ล้านตันจากแหล่งผลิตในประเทศ

⁶ ข้อมูลและภาพ ได้จากเอกสารการนำเสนอโดยบริษัทคอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด บริษัท โกลเด็นเพลน จำกัด บริษัท อิมเมจพลัสคอมมิวนิเคชั่น จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่รับศึกษาและประชาสัมพันธ์โครงการฯ ในเวทีการนำเสนอผลการศึกษาโครงการ ในพื้นที่ อ.ระโนด จ.สงขลา เมื่อวันที่ 27-28 ตุลาคม 2553

- ไม่ว่าจะสร้างที่ใด อุตสาหกรรมเหล็กต้องการพื้นที่ขนาด 8,000 ไร่ พื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ต้องมีโรงไฟฟ้าของตนเองขนาด 300 เมกกะวัตต์ ต้องใช้น้ำจืดวันละ 100,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน (เฉพาะเหล็กต้นน้ำ) ต้องมีการสร้างท่าเรือเพื่อการขนถ่ายวัตถุดิบ ต้องมีการสร้างขยายถนนให้เป็น 4 ช่องจราจรเพื่อการขนส่ง
- การใช้พื้นที่ 8,000 ไร่นั้นอาจเป็นไปได้ใน 3 รูปแบบ คือ การจัดซื้อหรือเวนคืนที่ดินบนชายฝั่ง หากไม่ได้ ก็อาจใช้วิธีการถมทะเลขนาด 8,000 ไร่เพื่อสร้างโรงงานก็ได้ หรืออาจใช้รูปแบบผสมคือทั้งต้งบนฝั่งและการถมทะเล
- สำหรับท่าเรือนั้น จะมีการสร้างท่าเรือกลางทะเลห่างจากฝั่ง 18.2 กิโลเมตร เชื่อมต่อด้วยสะพานขนาด 4 เลน มีเขื่อนกันคลื่นยาวอีก 16.2 กิโลเมตรกลางทะเลทางด้านทิศเหนือของท่าเรือเพื่อรักษาร่องน้ำไว้
- เนื่องจากต้องมีการใช้น้ำจืดจำนวนมากคือประมาณ 42 ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี จึงต้องมีการติดตั้งสถานีสูบน้ำจากทะเลสาบสงขลา ส่งน้ำผ่านท่อยาว 18 กิโลเมตรไปยังนิคมฯ ซึ่งแน่นอนว่าจะเกิดสภาวะการแย่งใช้น้ำกับภาคเกษตรอย่างแน่นอน และจากข้อมูลของโครงการสูบน้ำชลประทานทุ่งระโนด พบว่ามีการขาดแคลนนํ้ารายปีเฉลี่ย 11.83 ล้านลูกบาศก์เมตรอยู่แล้ว ปัญหาการแย่งน้ำจืดจะเป็นปัญหาสำคัญของทุ่งระโนดที่หนักหน่วงและมีหรือที่ชาวนาที่ใช้เครื่องสูบน้ำจากคลองชลประทานให้ไหลมาเข้าที่นาจะแย่งน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีโรงสูบน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตรได้อย่างไร

ภาพที่ 16: แสดงผังพื้นที่การก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมเหล็ก 8,000 ไร่ และท่าเรือขนส่งเหล็กและถ่านหิน พร้อมเขื่อนกันคลื่นในทะเล และสถานีสูบน้ำและท่อส่งน้ำจืดจากทะเลสาบสงขลาไปยังนิคมฯ ซึ่งถ้าหากไม่สามารถจัดการที่ดินบริเวณชายฝั่งได้ ทางเลือกในการถมทะเลก็ยังถือว่าคุ้มค่าต่อการลงทุน

อย่างไรก็ตาม เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในรายงานการศึกษาได้กำหนดให้มีพื้นที่กันชนระหว่างนิคมอุตสาหกรรมเหล็กและชุมชนกว้าง 2 กิโลเมตร และจะมีการสร้างกำแพงต้นไม้สูงขนาดกว้างมากกว่า 50 เมตร และมีการจัดระบบการลดผลกระทบต่อชุมชน ดังนี้

1. **การสร้างระโนดเมืองใหม่** เพื่อรองรับการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรม จะมีการสร้างระโนดเมืองใหม่โดยเป็นการจัดผังเมืองใหม่ในพื้นที่ 10 ตารางกิโลเมตร เพื่อรองรับการเพิ่มประชากรที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน โดยมีการประมาณการว่าจากประชากรจำนวน 67,000 คนของอำเภอระโนดในปัจจุบัน จะมีประชากรเพิ่มเป็น 131,000 คนในอีก 30 ปีข้างหน้า
2. **การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งในระบบปิด** ผลกระทบสำคัญจะทำให้การเลี้ยงกุ้งของชาวบ้านมีปัญหาย่ำแย่แน่นอน เพราะน้ำทะเลจะปนเปื้อนไปด้วยเศษถ่านหินและข้อเสียจากนิคมอุตสาหกรรม จึงมีข้อเสนอจากผู้ทำการศึกษาที่จะให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งในระบบปิดทดแทน ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่ามาก
3. **การตั้งศูนย์เครื่องมือกลการเกษตร** เพราะการเกิดขึ้นของนิคมฯ ย่อมส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร โดยเฉพาะนาข้าวนั้น ทางโครงการจะแก้ไขผลกระทบด้วยการตั้งศูนย์เครื่องจักรกลการเกษตร การบริการยืมช่างโรงสี และการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ให้ทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่งหากไม่มีการสร้างโรงถลุงเหล็ก แต่เมื่อมีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เช่นนี้ซึ่งจะเปลี่ยนระโนดจากนาข้าวและนากุ้งไปเป็นอุตสาหกรรมแล้ว แทบจะไม่มีหลักประกันเลยว่า ภาคเกษตรจะอยู่ได้ท่ามกลางมลพิษที่มากมาย และจะไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ
4. **การส่งเสริมการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนและโฮมสเตย์** ซึ่งไม่รู้ว่าจะมีใครมาพักในพื้นที่ที่ปนเปื้อนและมลพิษ

ชาวระโนดยังทราบข้อมูลที่จะเกิดขึ้นน้อยมาก คนระโนดจะตัดสินใจอนาคตของตนเองอย่างไร วิธีประมงพื้นที่ย่อมสาบสูญจากการขนถ่านถ่านหินและแร่เหล็กทั้งวันทั้งคืน วิธีการเลี้ยงกุ้งและนาข้าวจะอยู่ร่วมกับอุตสาหกรรมเหล็กที่มีมลพิษสูงได้จริงหรือ

ยิ่งเมื่อผนวกรวมกับโครงการท่อส่งน้ำมันและคลังน้ำมันที่อำเภอสิงหนคร การขุดเจาะน้ำมันใกล้ฝั่งสหิงพระของบริษัทรูทาคอสตอล คาบสมุทรสหิงพระที่เป็นอยู่ข้าวอู่น้ำของคนสงขลาตั้งแต่อดีตและปัจจุบัน จะเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหนักพื้นที่ใหม่ของประเทศไทยต่อไปอย่างแน่นอน

หลุมขุดเจาะน้ำมัน นิวคอสตอล ใครสร้างมลพิษในทะเล

บริษัท นิวคอสตอล (ประเทศไทย) จำกัด ก่อตั้งในปี 2546 เป็นบริษัทในสังกัดของบริษัท คอสตอล เอเนอร์จี ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในลอนดอน ได้รับการเข้ามาพัฒนาธุรกิจการขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย มีฐานดำเนินการนอกชายฝั่งตามสัมปทานแปลงเลขที่ G5/43 ซึ่งครอบคลุมชายฝั่งจังหวัดสงขลา-นครศรีธรรมราช-สุราษฎร์ธานี โดยปัจจุบันมีแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในทะเลห่างจากฝั่งอ่าวสหิงพระประมาณ 30 กิโลเมตร⁷

บริษัทนิวคอสตอล เริ่มผลิตน้ำมันจากพื้นที่ "สงขลา A" ในเดือนธันวาคม 2551 โดยแท่นผลิตโสรยามีหลุมผลิตรวม 6 หลุม สามารถผลิตน้ำมันดิบที่มีความหนืดค่อนข้างสูงประมาณ 7,000 บาร์เรล/วัน ส่งต่อไปให้ผู้รับซื้อน้ำมันคือบริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) เพื่อส่งต่อไปยังต่างประเทศ เนื่องจาก

⁷ ข้อมูลจาก website ของบริษัทนิวคอสตอล (ประเทศไทย) จำกัด <http://www.nucoastal.co.th/WebSite/thainewindex.html>

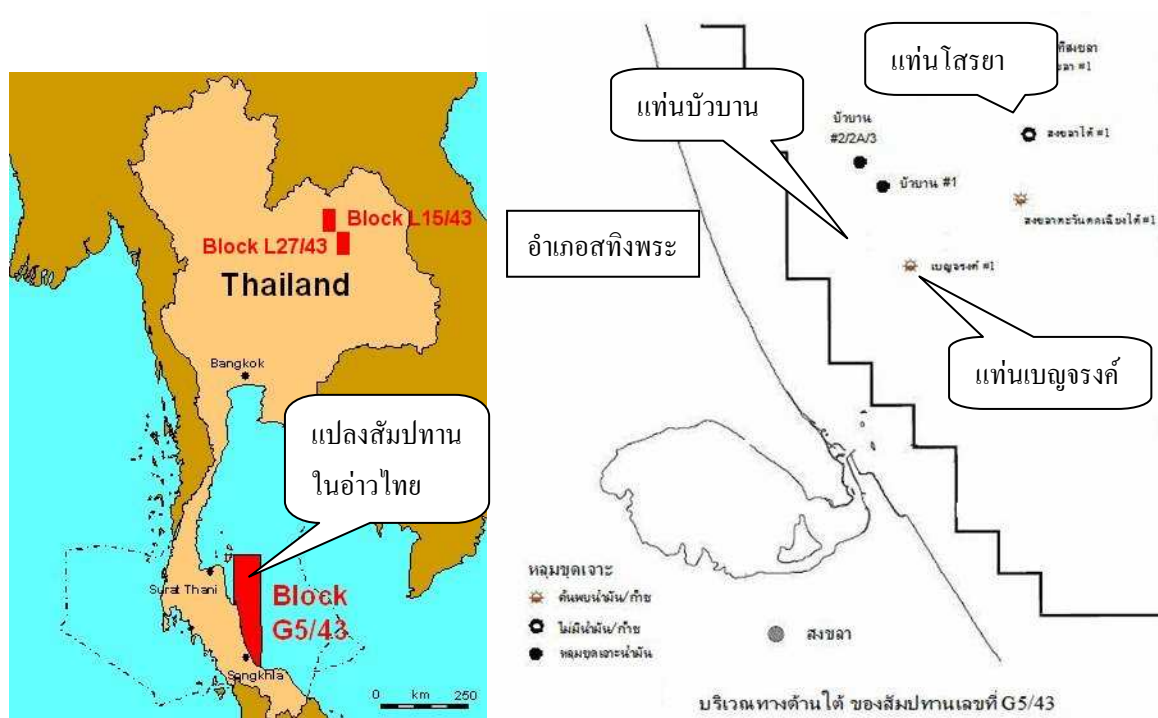
น้ำมันที่มีความหนืดสูง ไม่มีโรงกลั่นในประเทศที่สามารถกลั่นน้ำมันดิบดังกล่าวได้ ส่วนพื้นที่ "สงขลา B" ขุดเจาะรวม 3 หลุม แต่ไม่พบน้ำมัน

ตามมาตรฐานการผลิตปิโตรเลียมชั้น แท่นผลิตโซรียาจะต้องขุดหลุมน้ำทิ้งอีกจำนวน 2 หลุม ด้วย แต่ในปัจจุบันยังไม่เจาะหลุมน้ำทิ้ง แต่ส่งน้ำทิ้งใส่เรือไปบำบัดที่สิงคโปร์แทน ทางบริษัทยืนยันว่าทำตามข้อตกลงที่ในเบื้องต้นยังไม่ต้องเจาะหลุมน้ำทิ้งก็ได้ และยืนยันว่าไม่มีการรั่วไหลปนเปื้อนของน้ำทิ้งและน้ำมันออกสู่ทะเล⁸ ส่วนความกังวลเรื่องสารปรอทจากการขุดเจาะนั้น ยังต้องการการดูแลอย่างละเอียด เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีการปล่อยเป็นน้ำทิ้งสู่ทะเล

ขณะนี้บริษัทนิวกอสตอล ได้เริ่มขุดเจาะหลุมจากแท่นผลิตบัวบาน ที่ได้ดำเนินการวางแท่นผลิตไว้เรียบร้อยแล้ว ใช้เงินลงทุนสร้างแท่นผลิตอยู่ที่ 1,000 ล้านบาท คาดว่าจะเจาะหลุมประมาณ 6-8 หลุม จากนั้นจะเริ่มขุดเจาะจากแท่นผลิตเบญจรงค์ต่อไป

---

⁸ ข้อมูลจากเว็บไซต์ประชาไท หัวข้อข่าว “เรื่อง‘นิวกอสตอล’ทิ้งของเสียลงทะเล ผู้ว่าฯ สงขลาตั้ง กก.ตรวจแท่นเจาะน้ำมัน” เผยแพร่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2009 <http://www.prachatai.com/journal/2009/11/26687>

ภาพที่ 17 : แสดงภาพรวมพื้นที่สัมปทานการขุดเจาะปิโตรเลียม ติดชายฝั่งจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราชของบริษัท นิวคอสตอล (ประเทศไทย) จำกัด และหลุมขุดเจาะในทะเล

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่เริ่มมีการขุดเจาะปิโตรเลียม ก็พบว่าการปนเปื้อนของน้ำมันใกล้แท่นขุดเจาะ มีการลดจำนวนลงของสัตว์น้ำชายฝั่งในอ่าวไทย ส่งผลต่อชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน อีกทั้งยังมีสารหนักสีดำเป็นก้อนกระจายตัวในแนวกว้างตามริมชายฝั่งและชายหาดของอำเภอเมือง อำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ซึ่งถึงแม้ว่าทางบริษัทจะออกมาแถลงข่าวว่า ไม่มีการรั่วไหลของน้ำมันดิบ แต่คำถามสำคัญที่คนในพื้นที่ยังไม่ได้รับคำตอบ คือ แล้วคราบสารหนักที่เป็นน้ำมันดิบนี้มาจากไหน หากไม่ได้มาจากแท่นขุดเจาะน้ำมัน

การพัฒนาอุตสาหกรรมต้องควบคู่กับการรักษาทรัพยากรและคุณภาพชีวิตของประชาชนเจ้าของถิ่น บริษัทข้ามชาติมารับสัมปทาน ร่วมมือกับบริษัทข้ามชาติของไทยอย่าง ปตท. จ่ายเพียงสัมปทานให้กับรัฐบาล ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ลูกหลาน และรับผลกำไรมหาศาลเข้าบริษัท คຸ້ມແລ້ວหรือกับการต้อนรับอุตสาหกรรมแบบนี้ เป็นคำถามใหญ่ที่ชาวสงขลาต้องตอบให้ดังๆ

ระบบระบายน้ำปลักปลิง-จะนะ เพื่อใคร

โครงการระบบระบายน้ำปลักปลิง – จะนะ จังหวัดสงขลา⁹ เป็นโครงการในแผนแม่บทลุ่มน้ำ เทพา – นาทวี ซึ่งกรมชลประทานผลักดันมาอย่างต่อเนื่องภายใต้การคัดค้านจากคนในพื้นที่ เพราะมี คำถามที่เป็นข้อสงสัยและคลั่งใจสำคัญในพื้นที่ คือ โครงการระบายน้ำดังกล่าวมีเจตจำนงเพื่อการระบายน้ำ จริงหรือ หรือเพื่อการผันน้ำไปรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นมาในอนาคตอันใกล้กันแน่

โครงการตั้งอยู่ที่ลุ่มน้ำคลองนาทวี ซึ่งเกิดจากเทือกเขาสนกาลาศรี มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 80 กิโลเมตร เป็นคลองสายหลักในลุ่มน้ำ คลองนาทวีจะไหลจากทิศใต้ไปทิศเหนือผ่านอำเภอนาทวีและ อำเภोजะนะ ตอนปลายคลองแยกออกเป็น 2 สาย สายที่หนึ่งแยกที่บ้านท่าล้อ อำเภोजะนะแล้วไหลลง ทะเลที่บ้านปากบางสะกอม ตำบลสะกอม อีกสายหนึ่งจะไหลเข้าคลองนาทับและลงทะเลที่บ้านปากบาง ตำบลนาทับ

เป้าหมายหลักของโครงการระบบระบายน้ำปลักปลิง – จะนะ มีหัวใจของโครงการอยู่ที่การ สร้างเขื่อนที่บ้านนาปรัง ในบริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง โดยอ้างการบรรเทาปัญหาอุทกภัยใน เขตอำเภोजะนะและอำเภอนาทวี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย 127 ตารางกิโลเมตร หรือ 79,375 ไร่ และพื้นที่โดยรอบที่เกี่ยวข้องอีกประมาณ 285 ตารางกิโลเมตร หรือ 178,125 ไร่ รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 412 ตารางกิโลเมตร และเพื่อพัฒนาระบบเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อการใช้น้ำซึ่งช่วยยกระดับการ ผลิตและมาตรฐานการครองชีพของประชาชน โดยใช้ระยะเวลาการก่อสร้างโครงการทั้งสิ้น 7 ปี (ปี พ.ศ. 2551 – ปี พ.ศ. 2557)

ลักษณะของโครงการประกอบด้วย ดังนี้

- การปรับปรุงและขุดคลอง 7 สาย
- ขุดคลองผันน้ำและคลองเชื่อมจำนวน 4 แห่ง
- งานรื้อถอนและก่อสร้างประตูระบายน้ำใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ 7 แห่ง
- การปรับปรุงระบบระบายน้ำอื่นๆในพื้นที่
- งานก่อสร้างปรับปรุงประตูระบายน้ำปลักปลิง
- งานติดตั้งระบบโทรมาตร

เป็นที่รู้กันในพื้นที่ว่า โครงการดังกล่าวแท้จริงสร้างขึ้นมาเพื่อการจัดการน้ำจิตมาสนับสนุน ภาคอุตสาหกรรมในอนาคต เพราะจะมีนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในอำเภोजะนะ และหากไม่มีแหล่งน้ำ จิตอย่างเพียงพอ ย่อมส่งผลเสียต่อการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมในระยะยาว ส่วนการป้องกันอุทกภัย การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรนั้น เป็นเพียงผลพลอยได้ที่สุดท้ายแล้วประชาชนในพื้นที่น่าจะไม่ได้รับ ประโยชน์ใดๆ เลย อีกทั้งคนในพื้นที่คิดว่า โครงการดังกล่าวไม่อาจป้องกันอุทกภัยได้ เพราะปริมาณฝน

⁹ข้อมูลและภาพจากเว็บไซต์ของโครงการระบบระบายน้ำปลักปลิง – จะนะ กรมชลประทาน

การสร้างเขื่อนกั้นหินตลอดแนวชายหาด¹⁰

ชายหาดกำเนิดจากทรายแม่น้ำที่ไหลออกสู่ทะเล คลื่นพัดพาให้ทรายนั้นเคลื่อนไปตามชายฝั่ง เรียงตัวเป็นชายหาด (Beach) บางแห่งก่อตัวเป็นหาดทรายขนานฝั่ง (Coastal Barrier) เป็นแนวปกป้องแผ่นดินด้านใน ได้แก่ แหลมตาชี ปากคลองสะกอม ปากคลองนาทับ แหลมสนอ่อน ทะเลสาบสงขลา แหลมตะลุมพุก เป็นต้น

ชายฝั่งอ่าวไทยภาคใต้ตอนล่าง ชายฝั่งนราธิวาส-ปัตตานี-สงขลา-นครศรีธรรมราช มีความยาวต่อเนื่องประมาณ 600 กิโลเมตร ในจังหวัดสงขลามีชายหาดยาวถึง 160 กิโลเมตร สถานการณ์การพังทลายของหาดทรายและชายฝั่งสงขลาอยู่ในขั้นวิกฤติ ปัจจุบันชายหาดและชายฝั่งสงขลาถูกกัดเซาะรุนแรงมากกว่า 40 กิโลเมตร และที่เหลือนั้นอยู่ในสภาวะวิกฤติ เนื่องจากสมดุลของตะกอนทรายสูญเสียไปอย่างถาวร

สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการกัดเซาะชายหาดอย่างรุนแรง คือ การสร้างสิ่งก่อสร้างในบริเวณชายหาดโดยเฉพาะเขื่อนกั้นตะกอนปากคลอง เพื่อลดการเกิดสันดอนปากคลอง ทำให้เกิดการขัดขวางการเคลื่อนตัวของทราย ส่งผลให้ทรายสะสมด้านใต้ทิศของเขื่อน และเกิดการกัดเซาะพังทลายของหาดด้านตรงข้าม เมื่อมีการกัดเซาะ กรมเจ้าท่าก็ก่อสร้างเขื่อนกั้นหินเพิ่มเข้าไปก็ส่งผลให้เกิดการกัดเซาะเพิ่มเติมในพื้นที่ข้างเคียงต่อไปเรื่อยๆ

เขื่อนริมทะเลเป็นผู้ร้ายที่สำคัญทำให้หาดทรายและชายฝั่งพังทลาย เขื่อนกั้นทรายและคลื่นทำให้สมดุลปริมาณทรายเสียหายอย่างฉับพลัน เขื่อนริมทะเลและกำแพงชายฝั่งได้เปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนทำให้หาดทรายและชายฝั่งถูกกัดเซาะรุนแรง

¹⁰ ข้อมูลจาก การนำเสนอเรื่อง ผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนริมทะเลต่อการพังทลายของหาดทรายและชายฝั่งสงขลา รศ. ดร. สมบูรณ์ พรพิเนตพงศ์ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2553

ภาพที่ 19 : แสดงภาพถ่ายทางดาวเทียมของกรมพัฒนาที่ดิน เมื่อ พ.ศ.2538 แสดงให้เห็นพื้นที่ชายหาดตำบลสะกอม อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ก่อนมีการสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นบริเวณปากคลองสะกอม ชายหาดมีสภาพสมบูรณ์เปี่ยมไปด้วยคุณค่าในทุกๆ ด้าน เมื่อ พ.ศ.2544 ภายหลังมีการสร้างเขื่อนกันทรายบริเวณปากคลองนาทับ ส่งผลให้เกิดการกัดเซาะอย่างรุนแรงทางทิศเหนือของเขื่อน¹¹

บทเรียนสำคัญที่เกิดจากการกัดเซาะชายหาดที่สำคัญของจังหวัดสงขลาในอดีตได้แก่

- **การพังทลายของธรรมสถานหาดทรายแก้ว** ซึ่งเป็นผลกระทบจากการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลาที่ปิดปากทะเลสาบสงขลาและมีการสร้างเขื่อนกันทรายตรงแหลมสนอ่อน ทำให้ทรายสะสมตรงแหลมสนอ่อน แต่ฝั่งตรงข้ามคือหาดทรายแก้วถูกกัดเซาะอย่างรุนแรง
- **การสร้างอาคารบำบัดน้ำเสียเก่าเสี่ยงและการก่อสร้างเขื่อนริมหาดรูปตัว T 3 ตัวริมหาดเก่าเสี่ยง**ในปี 2545 ได้ทำให้เกิดการกัดเซาะหาดชลาลัยถึงสมิหลา
- **ชายฝั่งทะเลสงขลาอำเภอจะนะ-อำเภอเมืองสงขลา** ความยาว 60 กิโลเมตร มีการกัดเซาะหาดทรายและชายฝั่งตำบลนาทับจนพังทลายลึกเข้ามามากกว่า 70 เมตรในปี 2547 และการกัดเซาะลามมาถึงชายฝั่งบ้านเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาในปี 2552 อันเนื่องมาจากการสร้างเขื่อนกันทรายปากคลองนาทับ และการสร้างเขื่อนหินทิ้งตามแนวชายหาดนาทับ
- **การกัดเซาะหาดทรายและชายฝั่งสะกอม** อันเนื่องมาจากการสร้างเขื่อนกันทรายปากคลองสะกอม และการหินทิ้งริมทะเลในปี 2545 ส่งผลให้ชายฝั่งบ่อโซน ตำบลสะกอมพังทลายลึกเข้ามามากกว่า 100 เมตร และยังคงลุกลามไม่สิ้นสุด

ตามแผนงานโครงการของกรมเจ้าท่าในปัจจุบัน ได้มีการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาชายหาดถูกกัดเซาะ ด้วยการสร้างเขื่อนทิ้งหินบริเวณริมทะเลตลอดแนวชายหาดตั้งแต่จังหวัดนราธิวาสไปจนถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งครอบคลุมชายฝั่งชายหาดในจังหวัดสงขลาตลอดแนวตั้งแต่อำเภอเทพาไปจนถึงอำเภอระโนด และจะส่งผลต่อการเปลี่ยนรูปไปของชายหาดที่มีหาดทรายกว้างสวยงาม ไปเป็นชายหาดที่มีกำแพงก้อนหินเป็นเขื่อนกันคลื่นตลอดแนว เป็นทัศนอุจาดต่อสายตา และเป็นการสูญเสียธรรมชาติของหาดทรายและความเป็นชายหาดอย่างที่มีอาจเรียกคืนมาได้

¹¹ จี๊จับตาคอร์รัปชันเชิงนโยบาย-ถมอีก8หมื่นล.แก้วิกฤตหาดพัง จาก

<http://www.manager.co.th/local/viewNews.aspx?NewsID=9510000064735>

ภาพที่ 20 : แสดงชายหาดจังหวัดระยอง ที่มีการสร้างเขื่อนทึบขึ้นเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายหาด ทำให้เกิดการสะสมของทรายที่ผิดธรรมชาติ ชายหาดที่สวยงามกลายเป็นหาดที่มีรูปร่างประหลาดตามรูปที่ปรากฏ ซึ่งอีกไม่นาน ชายหาดสงขลา ตลอดแนว 160 กิโลเมตรจะมีรูปร่างหน้าตาเดียวกัน

ทะเลสาบสงขลา ตื่นเงิน สกปรกและเสื่อมโทรม¹²

ทะเลสาบสงขลาเป็นทะเลสาบที่มีระบบนิเวศที่ซับซ้อนทั้ง 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อยและน้ำเค็ม กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีต้นทุนทางธรรมชาติที่มีพื้นที่ 8,727 ตารางกิโลเมตรที่รองรับคนกว่า 1.8 ล้านคนใน 3 จังหวัด คือ สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช ในพื้นที่ลุ่มน้ำนี้ยังมีพันธุ์สัตว์ที่หลากหลาย มีพันธุ์ปลา 465 ชนิด สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง 193 ชนิด สัตว์มีกระดูกสันหลัง 222 ชนิด และแพลงก์ตอน 211 ชนิด

ชีวิตของผู้คนรอบทะเลสาบสงขลา มีผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) 141,324 ล้านบาท รายได้ประชากรต่อหัวต่อปีเฉลี่ยประมาณ 75,000 บาท จากอาชีพและผลผลิตที่หลากหลาย เช่น

- พื้นที่ปลูกยางพารา 2,010,044 ไร่ มีผลผลิตปีละ 445,240 ตัน
- พื้นที่นาข้าว 668,229 ไร่ มีผลผลิตปีละ 321,406 ตัน
- การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง (กุ้งทะเล) 35,000 ไร่ มีผลผลิตปีละ 4,200 ล้านบาท
- การประมงพื้นบ้านในทะเลสาบปีละ 200 ล้านบาท

¹² ข้อมูลจากเรื่องการพัฒนาคุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลา จากนายณฤทธิ์ ดวงสุวรรณ นักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ ผู้ศึกษาเกาะคิดสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของทะเลสาบสงขลา มายาวนาน

- โรงงานอุตสาหกรรมใหญ่เล็กในพื้นที่จำนวน 1,965 โรงงาน รองรับแรงงาน 77,255 คน
- มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณและศิลปวัฒนธรรม 172 แห่ง

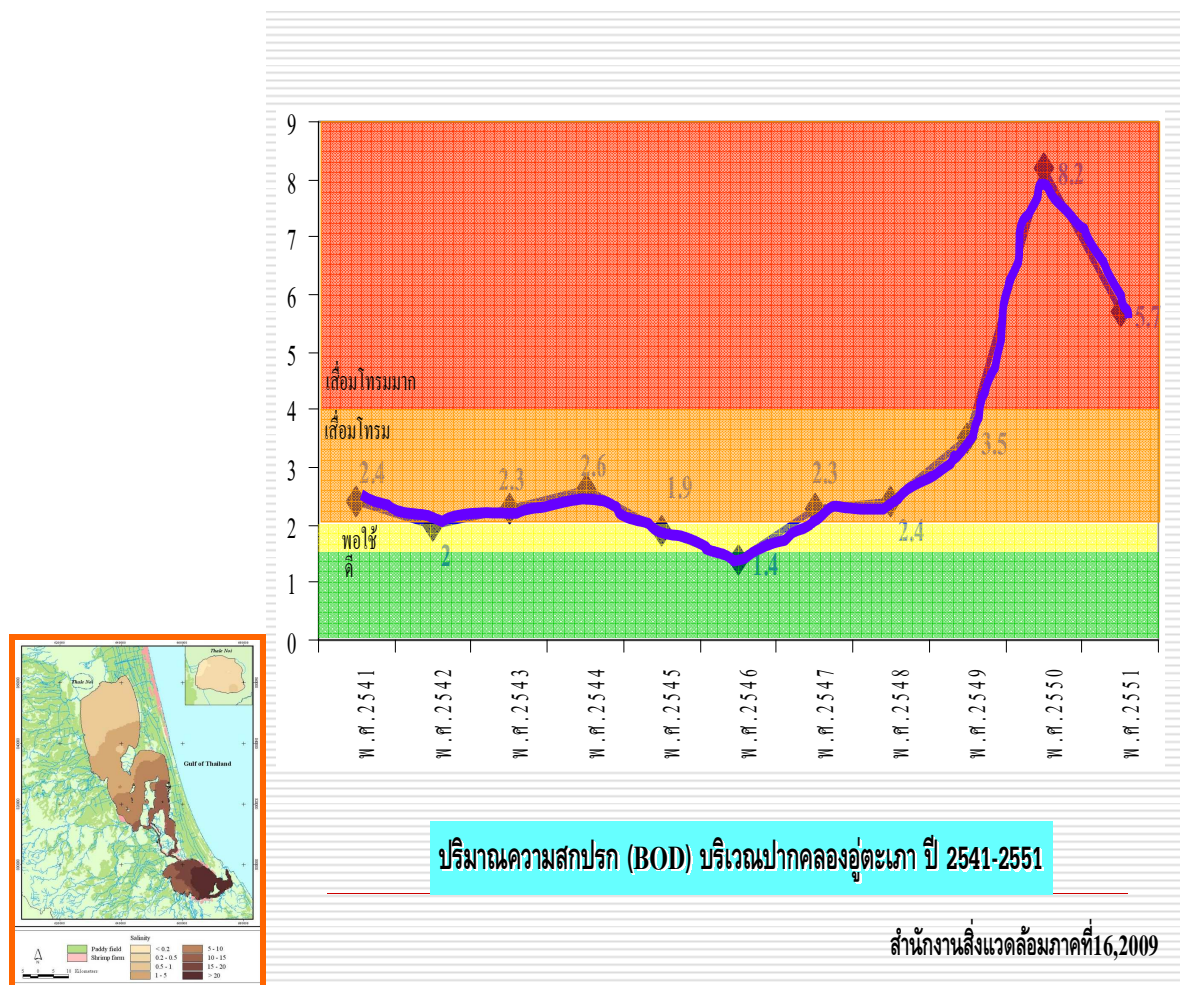
ความเสื่อมโทรมของทะเลสาบสงขลา นั้น สะท้อนได้ชัดเจนจากค่าความสกปรกของน้ำ (BOD) บริเวณปากคลองอู่ตะเภาอยู่ในระดับเสื่อมโทรมมากมาตลอด น้ำเสียในทะเลสาบสงขลา เกิดจากหลายเหตุปัจจัย ได้แก่

- การขยายตัวของชุมชนรอบทะเลสาบ โดยเฉพาะชุมชนเมืองขนาดใหญ่ แม้ว่าในปี 2542 เริ่มเกิดสถานีบำบัดน้ำเสียจากเทศบาลนครหาดใหญ่ แต่สถานการณ์ก็ยังไม่ดีขึ้น
- การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมรอบทะเลสาบสงขลาและลุ่มน้ำสาขาโดยเฉพาะลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา
- การขยายตัวของภาคเกษตร พื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกมากขึ้น มีการขยายตัวของปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาข้าวและรุกพื้นที่ชุ่มน้ำมากขึ้น พื้นที่นาข้าวเดิมถูกเปลี่ยนเป็นสวนยาง มีการกัดเซาะและการไหลของตะกอนดินลงสู่ทะเลสาบ ทำให้ทะเลตื้นขึ้น จนมีการทำนายว่าอีกไม่เกิน 200 ปี ทะเลสาบจะตื้นเขินจนแห้งกลายเป็นแผ่นดิน

นอกจากนี้ยังมีการกัดเซาะชายฝั่งด้านอำเภอสิงหนครรุนแรงมากขึ้นหลังจากการสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลาตรงปากทะเลสาบสงขลา และส่งผลให้การระบายน้ำออกจากทะเลสาบติดขัดมากขึ้น

แม้ว่าภาครัฐจะมีโครงการเร่งด่วน มีการจัดทำแผนงบประมาณในเชิงบูรณาการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่มีเงินงบประมาณลงมาแล้วหลายพันล้านบาท แต่ทะเลสาบสงขลาไม่เคยได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยมีระบบนิเวศและคนรอบทะเลสาบเป็นศูนย์กลาง

และหากมีสารพัดโครงการขนาดใหญ่มาตั้งในคาบสมุทรสทิงพระและนิคมอุตสาหกรรมตามแนวลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาแล้ว เชื่อได้ว่าทะเลสาบสงขลาจะสูญเสียสถานะความหลากหลายที่เปราะบางลงไปอย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 21 : ภาพเล็กทางซ้ายแสดงระดับความเค็มของน้ำในทะเลสาบที่เป็นระบบนิเวศ 3 น้ำ และภาพทางขวาแสดงค่าความสกปรก (BOD) ของปากคลองอุตะเถาที่ออกสู่ทะเลสาบสงขลาที่เพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี 2548 จนถึงระดับเสื่อมโทรมมาก และยังไม่มีการแก้ไขใดๆอย่างจริงจัง

สตูล สะอาด สงบ กับการพัฒนาที่ทำลายธรรมชาติที่งดงาม

การพัฒนาภาคใต้ในครั้งนี้ จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีความเปลี่ยนแปลงมากที่สุดจังหวัดหนึ่ง จากสตูล สะอาด สงบ มาเป็น สตูล สกปรก สะสมมลพิษ

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดขนาดเล็กทางใต้สุดของไทยในฝั่งอันดามัน มีประชากรเพียง 3 แสนคน ประชากรส่วนใหญ่กว่า 68% นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดเล็กๆ อย่างจังหวัดสตูลที่ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยความเป็นธรรมชาติ มีอุทยานแห่งชาติอยู่ถึง 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะตะรุเตา และอุทยานแห่งชาติทะเลบัน ซึ่งทั้ง 3 อุทยานแห่งชาติจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการพัฒนาขนาดใหญ่ในจังหวัดสตูล

ป่าชายเลนในประเทศไทยมีเหลืออยู่ไม่มาก ประมาณ 1.46 ล้านไร่ และร้อยละ 74 ของป่าชายเลนทั้งประเทศอยู่ในภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน และจังหวัดสตูลมีพื้นที่ป่าชายเลนเป็นอันดับสามของ

ประเทศ โดยแนวป่าชายเลนสำคัญคือแนวป่าชายเลนปะเหลียน-ละงู ซึ่งยาวมาตั้งแต่อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรังเชื่อมมาถึงอำเภอละงู จังหวัดสตูล

การก่อสร้างขนาดใหญ่ที่สำคัญที่สุด คือ ท่าเรือน้ำลึกปากบารา ซึ่งเป็นเสมือนหัวขบวนของการพัฒนาที่จะตามมาทั้งหมดในจังหวัดสตูล ท่าเรือปากบาราเป็นเรือน้ำลึกที่จะมีการก่อสร้างกลางทะเล ห่างจากฝั่งทะเล 4 กิโลเมตร ตามแผนการก่อสร้างต้องมีการถมหินกลางทะเลจำนวนมาก ตามรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ระบุว่า ต้องมีการนำหินมาถมทะเลถึง 20 ล้านลูกบาศก์เมตร และต้องมีการถมทรายอีก 20 ล้านลูกบาศก์เมตร

หินที่นำมาถมทะเลสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา 20 ล้านลูกบาศก์เมตรนั้น ตามรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ระบุว่าจะมีการระเบิดภูเขา 11 ลูกจากแหล่งหิน 8 แห่ง ที่ควนกาหลง 6 ลูก, ละงู 1 ลูก และทุ่งหว้า 1 ลูก เพื่อขนมาถมทะเล รวมทั้งอีกหลายลูกในพื้นที่รัษฎุมิ สำหรับทั้งท่าเรือปากบาราและท่าเรือนาทับ อีกทั้งยังต้องมีการถมพื้นที่อุทยานหมู่เกาะเกดราจำนวน 4,000 ไร่ที่ต้องมีการถอนเขตอุทยาน เพื่อยกให้กรมเจ้าท่าเพื่อเป็นที่ตั้งท่าเรือบนฝั่ง ซึ่งในปัจจุบันได้เริ่มมีการออกกฎีกาเวนคืนที่ดิน 40 ไร่แล้ว

ในการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก หลังจากการถมหินต้องมีการถมทรายตามมา ในการก่อสร้างท่าเรือปากบาราต้องการการทรายจากชายหาดอีก 20 ล้านลูกบาศก์เมตรในการถมทะเล ซึ่งจะได้ทรายจากพื้นที่ตำบลบ่อเจ็ดลูกจำนวน 10 ล้านลูกบาศก์เมตร และตำบลปากบางละงูอีก 10 ล้านคิว ซึ่งแน่นอนว่าหลุมบ่อจากการขุดทรายและการระเบิดหินไปถมทะเล จะเป็นบาดแผลสำคัญบนแผ่นดินสตูลยาวนานเท่าอนัน และเชื่อได้ว่าสิ่งแวดล้อมในทะเลจะเสียหายทั้งหมดในที่สุด

โครงการท่อส่งน้ำมันและคลังน้ำมัน 5,000 ไร่ ในตำบลปากบางละงู จะต้องมีการย้ายโรงเรียน 3 แห่ง สถานีอนามัย 2 แห่ง และส่งผลกระทบต่อดำบลปากบางละงูที่เป็นตำบลใหญ่ที่มี 18 หมู่บ้าน รวมไปถึงตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง อีกด้วย

อีกทั้งยังมีการกำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพที่จะสร้างเป็นนิคมอุตสาหกรรม โดยมีศูนย์กลางที่ตำบลเขาขาว อำเภอละงู ซึ่งปัจจุบันได้มีการจัดทำผังเมืองใหม่แล้วให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และอยู่ในระหว่างการรออนุมัติประกาศใช้ผังเมืองใหม่

นอกจากนี้ ยังมีการเวนคืนที่ดินตลอดแนวรถไฟรางคู่ที่เชื่อมท่าเรือปากบารากับท่าเรือนาทับ ตลอดแนว 142 กิโลเมตร การสร้างเขื่อนที่อำเภอควนกาหลง และการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อรองรับอุตสาหกรรม

รวมถึงอาจมีการปิดฝุ่นโครงการขุดอุโมงค์เชื่อมระหว่างจังหวัดสตูลกับรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซีย ขึ้นมาด้วย โดยจะต้องเจาะอุโมงค์ผ่านเขาสันกาลาคีรี ระหว่างไทย - มาเลเซีย ระยะทาง 4 กิโลเมตร ซึ่งการประชุมหารือประจำปี ครั้งที่ 4 ระหว่างนายกรัฐมนตรีไทยกับนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2552 นายกรัฐมนตรีของทั้ง 2 ประเทศ แสดงความสนใจโครงการก่อสร้างอุโมงค์ดังกล่าว กระทั่งวันที่ 5 มกราคม 2553 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการให้ศึกษาความเหมาะสมในโครงการอุโมงค์เชื่อมทาง หลวงระหว่างจังหวัดสตูล - เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

ทั้งหมดนี้ชัดเจนแล้วว่าจังหวัดสตูลจะไม่เหมือนเดิม จังหวัดสตูลที่เคยสะอาดสงบจะเต็มไปด้วยมลพิษและบาดแผลบนแผ่นดิน การท่องเที่ยว การเกษตร และการประมงที่เคยเป็นรายได้หล่อเลี้ยงผู้คนอย่างยั่งยืนจะสาบสูญ แม้ปัจจุบันจะไม่รวยแต่ก็ไม่เคยอดและไม่ต้องเบียดเบียนธรรมชาติ อนาคต

จังหวัดสตูลจะเป็นจังหวัดที่ร่ำรวย แต่คนที่ร่ำรวยคือคนสตูลดั้งเดิมหรือคือนายทุนจากเมืองหลวงและ
นายทุนต่างชาติ ทุกท่านคงทราบดี

บทสรุป และก้าวที่ต้องเลือกเดิน

บทเรียนจากมابตาพุด แล้วสงขลา-สตูล จะไปทิศทางใด

การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมابตาพุดและพื้นที่อุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเริ่มก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมมابตาพุดในปี 2524 จุดประกายความหวัง ความโชติช่วงชัชวาล ความสุข และความมั่งคั่งสำหรับคนระยอง หลายสิบปีผ่านไป อุตสาหกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่ภาพฝันที่คนระยองวาดไว้กลับกลายเป็นตรงกันข้าม ดังเสียงสะท้อนส่วนหนึ่งของชาวบ้านที่กำลังทุกข์ทรมานจากผลกระทบในเขตนิคมอุตสาหกรรมมابตาพุดที่ว่า “โรงงานผุดทยอยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเราไม่สามารถอยู่กับมันได้” “ชายฝั่งทะเลสกปรกเต็มไปด้วยคราบน้ำมัน ปูปลาหอยที่นี่ไม่ค่อยมีกิน ถึงมีก็ไม่กล้ากิน” “พืชผลการเกษตรล้มตายหมด คนเริ่มล้มป่วย เด็กนักเรียนอยู่ไม่ได้” “ผลตรวจเลือดพบสารเบนซินในเลือด”

การขยายอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วจาก 4,000 ไร่ เป็น 20,000 ไร่ ภายในเวลาแค่ 20 ปี จำนวนโรงงานเพิ่มขึ้นถึงปีละ 68 แห่ง โดยขาดระบบการจัดการมลพิษที่ดีส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผู้คน จนมีหลักฐานทางวิชาการที่ไม่อาจปฏิเสธได้ชี้ชัดว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้โรงงานนิคมมابตาพุดกว่า 13,000 ราย ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจและโรคผิวหนัง กระทบทั้งจังหวัดระยองมีผู้ป่วยเป็นโรคมะเร็งสูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ

ภาพที่ 22 : แสดงการขยายขอบเขตของพื้นที่สีม่วง ซึ่งเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมเข้าไปทับซ้อนกับพื้นที่ชุมชนเดิม โดยที่ประชาชนในพื้นที่ไม่มีสิทธิเสียงใดๆในการไม่ยอมรับผังเมืองนี้

การขยายพื้นที่อุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษในพื้นที่อย่างกว้างขวาง คนที่มีที่ไปก็ย้ายออกไป คนที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่ที่มีฐานชีวิตที่นี่ก็จำเป็นต้องอยู่เผชิญหน้าทนกับมลพิษต่อไปอย่างไม่มีทางเลือก ในปัจจุบันก็ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าอุตสาหกรรมที่มีอยู่ได้สร้างมลพิษเกินกว่าศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับแล้วก็ตาม

ภาพที่ 23 : แสดงการขยายนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดที่ไม่ได้เฉพาะการขยายตัวบนแผ่นดินเท่านั้น แต่มีการขยายพื้นที่อุตสาหกรรมด้วยการถมทะเลออกอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบรุนแรงต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ อากาศ น้ำ ดิน และการพังทลายของชายฝั่ง

จากบทเรียนที่เกิดขึ้นที่พื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จนเต็มพื้นที่ และจำเป็นต้องมีการย้ายฐานการผลิตบางส่วนออกนอกพื้นที่มาบตาพุด ซึ่งพื้นที่อุตสาหกรรมหนักแห่งใหม่ที่มีความเหมาะสมก็มีเพียง 2 พื้นที่ในประเทศไทย กล่าวคือ พื้นที่อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากมีโรงแยกก๊าซขนอมตั้งอยู่ และพื้นที่อำเภอจะนะ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา เนื่องจากมีโรงแยกก๊าซไทย-มาเลเซียตั้งอยู่ ซึ่งปัจจุบันมีกระแสการทำประชาสัมพันธในพื้นที่อย่างต่อเนื่องทั้ง 2 จังหวัด

เหตุที่การพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมต้นน้ำต่างๆ ต้องการพื้นที่ชายฝั่งทะเลในการสร้างโรงงาน เพราะการระบายมลพิษต่างๆ จะมีต้นทุนที่ต่ำที่สุด มาบตาพุด 2 กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ เชื่อว่าด้วยความโลภของกลุ่มทุน และการหวังผลกำไรและความร่ำรวยของบริษัทจะทำให้ทั้งพื้นที่สงขลา-สตูล และจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักอย่างแน่นอน

สงขลาเป็นจังหวัดสำคัญที่มีเศรษฐกิจสามขามาตลอด คือ มีการเติบโตทั้งภาคการเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการและพาณิชยกรรม ทำให้จังหวัดสงขลาค่อนข้างมีสมดุลของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่สูงกว่าหลายจังหวัด โดยการพัฒนาที่ผ่านมาเป็นผลมาจากความ

มานะอุตสาหะของคนสงขลาเองที่สร้างเมืองสร้างชุมชนด้วยความเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยกันจนเกิดการพัฒนาเป็นเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคใต้ตอนล่าง

แต่เดิมจังหวัดระยองก็เป็นจังหวัดที่ประชากรพึ่งพาเศรษฐกิจสามขา ประชาชนแม้จะไม่ได้มีตัวเลขผลผลิตมวลรวมประชาชาติที่สูง แต่ก็มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข แต่เมื่ออุตสาหกรรมเข้ามา ตัวเลขผลผลิตมวลรวมของจังหวัดสูงขึ้นคิดเป็น 7 เท่าของค่าเฉลี่ยประเทศ แต่ผู้ปวยมะเร็งก็เพิ่มขึ้นกว่าจังหวัดอื่นมากเป็น 4 เท่าตัวด้วย ปัญหามลพิษเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางรุนแรงเกือบทุกวัน ซึ่งในอนาคต สงขลาและสตูลจะเป็นเช่นจังหวัดระยอง

ข้อเสนอจากภาคประชาสังคมในจังหวัดสงขลาและสตูล

ในมิติการรับรู้และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนั้นต่อกระแสการพัฒนาให้พื้นที่สงขลา-สตูล พัฒนาสู่การเป็นพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่กลับพบปรากฏการณ์ที่น่าเศร้าในยุคประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ

- ประชาชนในจังหวัดสงขลาที่มีเพียงส่วนน้อยที่จะได้รับข้อมูลการพัฒนาเหล่านี้
- ที่ผ่านมาการให้ข้อมูลที่มีโดยภาครัฐหรือเจ้าของโครงการก็ทำแบบแยกส่วนที่ละโครงการทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นการพัฒนาโดยภาพรวม
- เมื่อไม่ได้มีการรับรู้ข้อมูลโดยกว้างขวาง และไม่มีกลไกในการสื่อสารให้สาธารณะรับทราบ ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของตนเอง
- และที่สำคัญที่สุดคือ ยังไม่ได้มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางวิสัยทัศน์จังหวัด สงขลาในอนาคตที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เพื่อที่จะเป็นเสมือนแผนผังสำหรับการพัฒนา จังหวัดสงขลาในอนาคต และเพื่อที่จะสร้างสมดุลกับการพัฒนาจากส่วนกลาง

ดังนั้นการส่งเสริมการรับรู้และการสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรจะเป็นอีกหนึ่งประเด็นใหญ่ที่ต้องมีการทบทวน

สำหรับการขับเคลื่อนของภาคประชาสังคมที่สำคัญ นอกจากการจัดกิจกรรมแสดงความคิดเห็น คัดค้านการพัฒนาในโอกาสที่มีการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ในพื้นที่แล้ว ก็ยังมีการจัดกระบวนการ ที่แสดงความเป็นห่วงต่อการพัฒนาแบบพลิกฝ่ามือของจังหวัดสงขลา-สตูล ที่สำคัญ ได้แก่

● มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 2 ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 16 – 18 ธันวาคม 2552 ณ หอประชุม สหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร ได้มีมติต่อประเด็นแผนพัฒนาที่ยั่งยืนบนฐานการพึ่งตนเองด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรใต้ ดังนี้

1. ขอให้รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรี พิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทบทวนร่างแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนและแผนพัฒนาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแผนบูรณาการและมีหลักการสำคัญ ดังนี้
  - 1.1 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาการศึกษาที่สร้างคนให้มีคุณภาพสู่สมดุลทางด้านสุขภาพ
  - 1.2 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ตามความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่นโดยเป็นอุตสาหกรรมที่คำนึงถึงการรักษาสถานะทรัพยากร ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
  - 1.3 ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น และการกระจายรายได้ควบคู่กับการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ
  - 1.4 ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ป่าสมุนไพรรักษาพันธุ์พืชพื้นถิ่น การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืน และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจพอเพียง
  - 1.5 ให้ความสำคัญกับฐานความรู้ภูมิปัญญา เศรษฐกิจหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เสนอความต้องการ และมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการพัฒนา ทั้งนี้ ขอให้รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้การดำเนินโครงการของภาครัฐและเอกชน คำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน และสร้างกลไกเพื่อพิจารณาข้อเสนอที่จะชะลอแผนงานและโครงการที่สร้างความขัดแย้ง และ/หรือมีผลกระทบต่อสังคมและชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อเปิดโอกาสให้สร้างฉันทาคติร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย
2. ในการดำเนินการตามข้อ 1 ขอให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประสานคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคชุมชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบจากการพัฒนา ตั้งคณะกรรมการทบทวนร่างแผนแม่บทพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายมุ่งเน้นการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ของพื้นที่ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและคำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน
3. ขอให้คณะกรรมการทบทวนร่างแผนแม่บทพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนที่ได้ผ่านการทบทวนข้อ 1 และ 2 เรียบร้อยแล้ว จึงผลักดันให้แผนได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งในระดับภาคและระดับท้องถิ่น มีกลไกการติดตาม กำกับประเมินผลและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง
4. ขอให้รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีออกกระเป๋าสำนักรัฐมนตรีว่าด้วยแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้และภาคอื่นๆ อย่างยั่งยืน เพื่อให้การดำเนินการของคณะกรรมการในข้อ 2 เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

● มติจากสมัชชาสุขภาพจังหวัดสงขลา ครั้งที่ 2

จากการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดสงขลาประจำปี 2553 ในวันที่ 11 ตุลาคม 2553 ณ หอประชุมนานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมีการจัดกระบวนการสมัชชาอย่างเป็นทางการ และมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนได้มีมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดสงขลาในประเด็นแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในภาคใต้ ในส่วนจังหวัดสงขลา-สตูล มีดังนี้

1. ขอให้หยุด/ชะลอการพัฒนาจังหวัดสงขลา-สตูลไปสู่การเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แล้วมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน
2. ในปัจจุบันประชาชนในจังหวัดสงขลายังรู้ข้อมูลสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสงขลำน้อยมาก ขอให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชน ร่วมกันเปิดเผยข้อมูลของการพัฒนาจังหวัดสงขลา-สตูลทั้งหมด ทั้งที่จะเกิดขึ้นแน่ๆและที่มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดสงขลา-สตูลได้เห็นภาพทั้งหมดของการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น เพื่อประกอบการตัดสินใจของประชาชนคนสงขลา
3. การพัฒนามีทั้งข้อดีและผลกระทบ การเปลี่ยนแปลงวิถีของประชาชนสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมเป็นเรื่องใหญ่ จึงขอให้มีการตั้งคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วนที่ทุกภาคส่วนยอมรับ เพื่อศึกษาภาพการพัฒนาทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นกับจังหวัด ทั้งในมิติสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และสังคม และนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมเพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนและทำกระบวนการประชาพิจารณ์อย่างเป็นระบบต่อไป
4. สนับสนุนให้เกิดกลไกภาคพลเมืองที่เข้มแข็งในกระบวนการตรวจสอบประเด็นแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในจังหวัดสงขลา-สตูล อันได้แก่ การตั้งกองทุนจากภาครัฐในการสนับสนุนการวิจัยของภาคประชาสังคม การวิจัยจากนักวิชาการในสถาบันการศึกษา การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครติดตามตรวจสอบ เป็นต้น
5. เพื่อให้การพัฒนาจังหวัดสงขลาจากฐานรากของคนสงขลาเอง และการมีส่วนร่วมในการคิดและมองจังหวัดสงขลา จึงขอให้จังหวัดสงขลา มีการจัดกระบวนการในการสร้างวิสัยทัศน์จังหวัดสงขลา 20 ปีข้างหน้าขึ้นมาใหม่ที่จะเป็นธงนำในการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ทุกฝ่ายยอมรับ ที่มีภูมินิเวศวัฒนธรรมและประชาชนคนสงขลาเป็นตัวตั้ง แทนการพัฒนาแบบแยกส่วนที่คิดจากส่วนกลาง

แม้ว่ามติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติในปี 2552 ทั้ง 4 ข้อดังกล่าว ยังไม่ได้มีการผลักดันมติให้เกิดเป็นรูปธรรมปฏิบัติในระดับชาติที่ให้มีคณะกรรมการทบทวนแผนแม่บทการพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน และมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดสงขลาในปี 2553 ที่ได้ตอกย้ำความต้องการของประชาชนคน

คนสงขลา – สตูล และคนไทยทั่วประเทศ
 ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง
 ให้ก้าวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรที่เหลือน้อย
 ไม่ใช่การพัฒนาแบบกอบโกย แล้วทิ้งแผ่นดินที่ปนเปื้อนให้กับคนพื้นถิ่น

ข้อมูลกับการเผยแพร่

ท่านสามารถ download เอกสารและหนังสือเล่มนี้ได้จาก

www.songkhlahealth.org

www.songkhlainfo.org

www.deepsouthwatch.org

และทางผู้จัดทำยินดีสำหรับการเผยแพร่เพื่อการรับรู้อย่างกว้างขวางต่อไป

และหากท่านมีข้อมูลที่น่าสนใจที่ต้องการแบ่งปัน หรือประสงค์จะแลกเปลี่ยน

สามารถติดต่อมาได้ที่

คณะทำงานหยุดการพัฒนาสงขลา-สตูล สู่การเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมหนัก

E-mail : stop.southern.seaboard@gmail.com